

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Daňové reformy v období 1918 – 1945

Tax reforms during the period 1918 - 1945

Lucie Samcová

Cheb 2017

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie SAMCOVÁ**
Osobní číslo: **K13B0514P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Daňové reformy v období 1918-1945**
Zadávající katedra: **Katedra podnikové ekonomiky a managementu**

Zásady pro vypracování:

1. Charakterizujte daňový systém.
2. Charakterizujte ekonomickou situaci ve sledovaném období.
3. Analyzujte daňový systém při vzniku československého státu.
4. Zdůvodněte nutnost Englišovy daňové reformy z roku 1927.
5. Popište změny v daňovém systému v období Protektorátu Čech a Moravy.
6. Analyzujte obecné příčiny daňových reforem ve sledovaném období.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: 40 - 60 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- **FALADA, David, STARÝ Marek, VÍTEK, Leoš.** *Dějiny daní a poplatků: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. ISBN 978-80-87109-15-1.
- **KUBÁTOVÁ, Květa, PAVEL, Jan, VÍTEK, Leoš.** *Daňová teorie a politika: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-574-8.
- **LÁCHOVÁ, Lenka, PAVEL, Jan, VÍTEK, Leoš.** *Daňové systémy v globálním světě: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-320-1.
- **OCHRANA, František, PAVEL, Jan, VÍTEK, Leoš.** *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.
- **ŠIROKÝ, Jan.** *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-717-9413-9.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Čestmír Jarý

Katedra ekonomie a kvantitativních metod

Datum zadání bakalářské práce: 23. října 2015

Termín odevzdání bakalářské práce: 25. dubna 2016

Doc. Dr. Ing. Miroslav Ptáček
děkan

Doc. Dr. Ing. Miroslav Ptáček
vedoucí katedry

V Chebu dne 23. října 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

„Daňové reformy v období 1918 – 1945“

Vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Chebu, dne .....

.....

podpis autora

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Čestmíru Jarému, Ph. D. za cenné rady, které mi velmi pomohly k vypracování bakalářské práce, a za pomoc při psaní.

Děkuji

Obsah

Úvod	8
1 Teoretická základna týkající se daní, jejich funkcí, daňových systémů a principů...	9
1.1. Základní pojmy, daňový systém	9
1.2. Vývoj daňové teorie	10
1.3. Daňové principy a zásady	13
1.4. Daňová politika	17
1.5. Definice daní	18
1.6. Funkce daní	20
1.7. Klasifikace daní.....	21
1.7.1. Základní členění.....	24
1.8. Faktory ovlivňující daňové systémy	26
1.9. Daňové reformy	28
1.9.1. Typy daňových reforem.....	28
1.9.2. Aktuální daňové reformy	29
2 Analýza ekonomické situace v období 1918 – 1945.....	31
2.1. Vývoj československého hospodářství mezi lety 1918 - 1938	31
2.1.1. Hospodářství po habsburské monarchii.....	31
2.1.2. Hospodářský vývoj v meziválečném období	33
2.1.3. Zahraniční obchod a postavení ČSR ve světovém hospodářství	35
2.2. Vývoj československého hospodářství v letech 1938 – 1945.....	36
3 Analýza vývoje daňové soustavy od roku 1918 do roku 1945.....	41
3.1. Vývoj daní od roku 1918 do roku 1926	41
3.1.1. Přímé daně	41
3.1.2. Nepřímé daně.....	48
3.2. Englišova daňová reforma.....	51
3.3. Vývoj daní od roku 1928 do 1938.....	61
3.3.1. Přímé daně	61
3.3.2. Nepřímé daně.....	63
3.4. Vývoj daní od roku 1939 do roku 1945	73
4 Zhodnocení a shrnutí prováděných daňových reforem na území ČR	78
Závěr	82
Seznam tabulek.....	83

Seznam obrázků.....	83
Seznam použité literatury	84
Abstrakt.....	87
Abstract.....	88

Úvod

Daně a poplatky hrají v ekonomice států velmi významnou roli, zajišťují příjmy do veřejných rozpočtů. Daně jsou sice vnímané jako zlo, nicméně bez nich bychom nežili ve světě, v jakém žijeme dnes, venku bychom si neměli kam sednout, jelikož by nikde nebyly lavičky, milovníci jízdy na kole a na kolečkových bruslích by neměli kde jezdit, jelikož by neexistovaly cyklostezky. A takových příkladů bychom mohli uvést na tisíce.

V žádné vyspělé zemi není možné ukládat daně či poplatky svévolně, je k tomu nutné zmocnění v nejvyšší zákonné normě. U nás toto zmocnění obsahuje Listina základních lidských práv a svobod, která je součástí právní soustavy v České republice.¹ Stejně jako my, tak i ostatní státy mají svou daňovou soustavu, která se postupně formovala s historickým vývojem země.

Cílem bakalářské práce je analýza vývoje daňových reforem v období od roku 1918 do roku 1945. Toto období je velmi pestré pro naši republiku. 28. října 1918 se stala součástí samostatného státu československého, 16. 3. 1939 opět republikou nesvobodnou. Práce je rozdělena celkem do 3 základních kapitol, jež první se zabývá teoretickou základnou týkající se daní a poplatků, druhá je zaměřena na ekonomickou situaci českých zemí ve sledovaném období a třetí samotnou analýzou vývoje daňových reforem. Kapitola o analýze vývoje daňových reforem je složena ze 4 dobových celků, a to na období v letech 1918 – 1926, pak na Englišovu reformu z roku 1927, následně období po ní a jako poslední na období 2. SV.

Téma mé práce jsem si vybrala z důvodu zájmu o českou historii, a také kvůli aktuálnímu dění týkajícímu se daňové problematiky.

---

¹ RADVAN, Michal. *Zdanění majetku v Evropě*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 385 s., ISBN 978-807179-563-6

1 Teoretická základna týkající se daní, jejich funkcí, daňových systémů a principů

První kapitola bakalářské práce se zabývá problematikou daní, definuje základní pojmy týkající se daní, daňových reforem, jednotlivé daňové systémy, principy a zásady. Dále jsou v rámci této kapitoly zmíněna jména ekonomů, jež se zasloužili o významné daňové teorie. V poslední řadě se kapitola věnuje oblasti daňové politiky, koordinaci a harmonizaci daňových systémů.

1.1. Základní pojmy, daňový systém

Nejdříve ze všeho je nutné si říci, že daňové příjmy jsou procentuálně největším, a tím pádem i základním příjmem veřejných rozpočtů. Tvoří bezmála 95% všech příjmů. Mezi další základní příjmy veřejných rozpočtů řadíme poplatky, půjčky, dotace a odprodej majetku.²

Daňové systémy se do dnešní podoby formovaly po mnoho let, staletí. Význam klíčových majetkových daní se v minulosti postupně snižoval a tyto daně byly postupně nahrazovány zdaněním spotřeby a příjmů. Moderní daňové systémy jsou založeny na zdaňování tří základních předmětů daně, a to příjmu, spotřeby a majetku.³

Pro hodnocení daňových systémů používáme dva základní druhy indikátorů. Prvním z nich jsou makroindikátory, z nichž je nepoužívanější daňová kvóta, která představuje poměr celkových daňových příjmů k HDP. Druhým typem jsou mikroindikátory, ze kterých se nejčastěji používají mezní a průměrné daňové sazby z výnosů z práce a kapitálu.⁴

Dalším pojmem, se kterým se můžeme setkat při výkladu daňových systémů, je daňový mix. Z jednotlivých daňových mixů můžeme vypořádat, jakému typu daní dává daný

---

² OCHRANA, František. PAVEL, Jan. VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada publishing a.s., 2010. 261 s., ISBN 978-80-247-3228-2.

³ OCHRANA, František. PAVEL, Jan. VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada publishing a.s., 2010. 261 s., ISBN 978-80-247-3228-2.

⁴ OCHRANA, František. PAVEL, Jan. VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada publishing a.s., 2010. 261 s., ISBN 978-80-247-3228-2.

stát přednost před druhými. Měřítkem, které je nejčastěji používáno, je podíl výnosu jednotlivých daní na celkovém daňovém výnosu.⁵

Dále by autorka ráda zmínila dva základní pojmy týkající se daňové problematiky, které jsou velmi často považovány za synonyma, nicméně tomu tak není. Jedná se o daňový systém a daňovou soustavu.

Daňová soustava je souhrn všech daní, které jsou vybírány na území daného státu v daném čase. Co se týče právního hlediska, všechny tyto daně jsou zanesené v právní soustavě určitého státu, na jehož území jsou vybírány.⁶

Daňový systém je pojmem, který mimo jiné zahrnuje kompletní definici daňové soustavy, nicméně je navíc rozšířen o právně, organizačně i technicky konstituovaný systém institucí, které zabezpečují správu daní, jejich vyměňování, vymáhání a kontrolu, a rovněž systém nástrojů, metod a pracovních postupů, které tyto instituce uplatňují ve vztahu k daňovým objektům.⁷

1.2. Vývoj daňové teorie

Na samotném začátku podkapitoly by autorka zmínila jména významných ekonomů, kteří působili v oblasti daňové problematiky a zasloužili se o významné teorie. Jsou zde zmíněna jména nejvýznamnější ekonomů, jejichž myšlenky byly sepsány jak v autorkou sledovaném období, ale i před ním, jelikož právě z jejich myšlenek vychází spousta i nynějších autorů. V kapitole zazní velká jména jako Adam Smith, David Ricardo a John Maynard Keynes.

Adam Smith (1723 - 1790)

Jedná se o nejvýznamnějšího zastupitele klasické školy. Ve své knize „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“ zmiňuje také oblast týkající se daní. Jako první navrhuje celistvou soustavu daňových principů, které nazývá daňovými kanóny. Co se

---

⁵ OCHRANA, František. PAVEL, Jan. VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada publishing a.s., 2010. 261 s., ISBN 978-80-247-3228-2.

⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁷ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

týče daňových výdajů, ty mají být hrazeny pouze z daňových příjmů, pro které platí jasná pravidla⁸:

- v každém státě by měli poddaní přispívat na výdaje státu tak, aby to co nejlépe vyhovovalo jejich možnostem,
- daň, kterou má každý jednotlivec platit, by měla být stanovena předem a nikoliv libovolně,
- každá daň by se měla vybírat pouze tehdy a takovým způsobem, kdy a jak se to poplatníkovi nejlépe hodí,
- každá daň by měla být promyšlena a propracována tak, aby obyvatelé platili co nejméně nad to, kolik daň skutečně do státní pokladny přináší.⁹

Adam Smith je rovněž zakladatelem myšlenky pluralistických koncepcí daňových systémů, podle kterých by měl být systém daní založen na vyšším množství daní, jak už přímých, tak i nepřímých.¹⁰

David Ricardo (1772 - 1823)

Nejen Adam Smith, ale také David Ricardo se velmi významně vepsal do historie daní. Daňové teorii se velmi významně věnoval ve své knize „Zásady politické ekonomie a zdanění“. Zde věnoval největší prostor vlivu velikosti daňového zatížení na ekonomický růst.

Co se týče daní samotných, ty nebyly pro Davida Ricarda ničím příjemným, považoval je za zlo, které je vyžadováno státními výdaji. Toto zlo pro něj mělo charakter neproduktivní, který nemůže pomoci rozmnožit důchod a nezvýší se tím ani blahobyt národa. Základem zdanění může být podle Ricarda pouze čistý důchod, pod kterým rozumíme konečnou částku po odečtení všech výdajů spojených s výrobou, např. mzdy. Úkolem státu je v tomto smyslu zavádět takovou daň, která nepostihuje kapitál, protože pokud by onen kapitál zatěžovala, bude tato daň snižovat budoucí výrobu země.¹¹

---

⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 65, ISBN 987-80-7400-005-8.

¹⁰ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

¹¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

Arthur Cecil Pigou (1877 - 1959)

Arthur Cecil Pigou považuje za jednu z cest ke společenskému blahobytu rovnoměrné rozdělování důchodů pomocí daňové soustavy, která dle jeho názoru musí používat princip nejmenší úhrnné oběti a vyrovnávat mezní užitky ucházející jednotlivým občanům při placení daní. Tuto oběť přinášejí poplatníci daní, kdy je státem sledováno jejich uspokojení ze státních služeb na straně jedné, a na straně druhé sleduje také jejich ztrátu uspokojení po zaplacení daní.

Po srovnání všech možností koncepcí stejné oběti (absolutní, relativní a mezní) vybírá Pigou jako nejvýhodnější oběť marginální, kdy je účastníkům s různými příjmy odebrána pomocí daní stejná míra užitku.¹²

John Maynard Keynes (1883 - 1946)

John Maynard Keynes přináší do oblasti daňového systému zásadní předěl v pohledu na kompletní úlohu daní a fiskální politiky jako jednotného celku. Keynes je toho názoru, že fiskální politika by měla mít dominantní postavení v oblasti hospodářských nástrojů a snaží se ji proto využívat pro stabilizační makroekonomické cíle.

Co se týče mikroekonomické sféry, zde Keynes navrhuje podporovat investiční činnost různými daňovými zvýhodněními (daňové slevy, prázdniny, zrychlené odpisy). Příjmy, které jsou potřebné ve veřejné sféře, jsou realizovány za pomoci vyššího a progresivního zdanění, přičemž je zde kladen zřetel na skupiny sociálně slabších skupin obyvatelstva.¹³

Milton Friedman (1921 - 2006)

Milton Friedman, představitel monetární politiky, se zapsal do historie daní svým pokusem o zavedení tzv. negativní důchodové daně. Vláda dané země by domácnostem (možno i jednotlivci) garantovala určitou, pevně danou výši důchodu, a pokud by byla tato částka překročena, až potom by se důchod stal předmětem daně. Friedman chtěl tímto dosáhnout jednoduchosti a přehlednosti daňové soustavy pro poplatníky.¹⁴

---

¹² ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

¹³ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

¹⁴ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

1.3. Daňové principy a zásady

Adam Smith ve své knize „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“ definoval čtyři daňové kanóny. Tyto kanóny vyjadřují zásadu spravedlnosti, určitosti, pohodlnosti placení a úspornosti.¹⁵

- I. „V každém státě by měli poddaní přispívat na výdaje na správu státu tak, aby to co nejlépe odpovídalo jejich možnostem, tj. úměrně důchodu, kterého pod ochranou státu požívají.“
- II. „Daň, kterou má každý jedinec platit, by měla být stanovena přesně a nikoliv dobrovolně. Doba splatnosti, způsob placení a suma, kterou má platit, to všechno by mělo být poplatníkovi a komukoliv jinému naprosto jasné.“
- III. „Každá daň by se měla vybírat tehdy a takovým způsobem, kdy a jak se to poplatníkovi nejlépe hodí.“
- IV. „Každá daň by měla být promyšlena a propracována tak, aby obyvatelé platili co nejméně nad to, kolik ona daň skutečně přináší do státní pokladny.“¹⁶

Smith také definuje 4 zdroje neefektivnosti výběru daní, kdy daň je neefektivní v případě, když:

1. vyžaduje-li výběr daně práci mnoha úředníků,
2. pokud daň brání podnikání a odrazuje od určitých činností,
3. exekuce mohou postihnout nešťastníky tak, že je ekonomicky zničí. To má za následek, že již dále nebudou platit daň. Špatně uložená daň je vlastně „pokušení, a za to, že podlehne, je poplatník potrestán“,
4. vybírání daně, pokud je spojeno s nepříjemnostmi, šikanováním a křivdou, je pro poplatníka vlastně totéž co další náklad.¹⁷

Výsledkem těchto Smithových úvah je návrh na daňový systém, který obsahoval několik různých daní – tzv. daňový pluralismus či jinak řečeno soustavu daní. Ačkoli byly mnohé

---

¹⁵ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

¹⁶ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 34., ISBN 978-80-7357-574-8.

¹⁷ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 34., ISBN 978-80-7357-574-8.

Smithovy názory překonány postupným vývojem daňových teorií a praxí, jeho kanóny jsou platné dodnes a současní autoři se na tyto body odvolávají se svých pracích.¹⁸

Principy, které jsou kladené na výstavbu daňových systémů, a samotné daňové zásady jsou u drtivé většiny současných ekonomů značně rozdílné, ať už se to týká vymezení jejich obsahu, nebo jejich konečného počtu. Ale pokud se podíváme na jejich znění, nalezneme u nich shodné rysy, které lze shrnout do těchto 4 základních daňových principů:

- princip efektivnosti,
- princip administrativní jednoduchosti,
- princip pružnosti,
- princip spravedlnosti.¹⁹

Je naprosto zřejmé, že se budou některé daňové principy navzájem doplňovat, kombinovat, ale může též nastat situace, že se budou i vylučovat (v případě, že se budeme snažit zamezit daňovým únikům, budeme muset posílit a zatížit více administrativu), toto vše je způsobeno rozdílnými požadavky, které jsou kladené na daňový systém. V praxi je to vyřešeno tak, že je jeden princip určen jako hlavní (nosný) a ostatní jsou mu podřízeny.²⁰

PRINCIP EFEKTIVNOSTI

Tento princip řeší otázky vlivu dané na změny v chování ekonomických subjektů, na efektivní fungování trhu v ekonomice a na přerozdělovací funkci daní.²¹ Daň jako taková bude působit negativním dojmem na fungování trhu.²²

Pokud analyzujeme efektivnost daňového systému, je možné považovat za jedno ze základních kritérií využití přerozdělovací funkce daní. Pokud použijeme teorii společenského blahobytu, bude výsledkem naší analýzy určitý stupeň užitku, který daňový systém přinese různým skupinám poplatníků.

---

¹⁸ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

¹⁹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

²⁰ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

²¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. s. 63, ISBN 80-7179-413-9.

²² ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

Daně by neměly způsobovat velké rozdíly mezi cenami a užitek. Tyto rozdíly vedou spotřebitele k substituci zboží nebo služeb za služby, které jsou výhodnější, nebo se též může stát, že je vymění za zboží a služby nezdaněné. Touto substitucí je způsobeno narušení efektivní alokace zdrojů.²³

S tímto principem souvisí i požadavek toho, aby nebylo daněmi působeno negativně na chování ekonomických subjektů. Daně by neměly omezovat pracovní úsilí poplatníků, měly by je podporovat k tomu, aby spořili a aby byli ochotni přijmout podnikatelská rizika.²⁴

PRINCIP ADMINISTRATIVNÍ JEDNODUCHOSTI

Každý daňový systém musí splňovat podmínku jednoduchosti výběru a správy daní.²⁵

Existují zde dva typy nákladů na výběr daní:

- náklady přímé (správní),
- náklady nepřímé (vyvolané).²⁶

Co se týče přímých nákladů, začleňujeme sem výdaje na vybudování a následné bezproblémové fungování daňových úřadů, na správu daní a poplatků, na technické zabezpečení a na daňovou kontrolu.

Náklady nepřímými rozumíme takové náklady, které je nucen vynaložit samotný poplatník daně. Jedná se o časovou ztrátu při vyplňování daňových přiznání, při návštěvách daňových úřadů, peněžní ztráty na odměny daňovým poradcům. Odhady ekonomů mluví jasně, tyto náklady několikanásobně překračují velikost nákladů přímých.

Tento princip je značně ovlivněn také politickou průhledností daňového systému jednotlivých zemí.²⁷

---

²³ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

²⁴ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

²⁵ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. s. 65, ISBN 80-7179-413-9.

²⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

²⁷ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

PRINCIP PRUŽNOSTI

Daňová soustava musí být do značné míry flexibilní, aby napomáhala k plnění funkcí fiskální politiky ((re)distribuční, alokační a stabilizační). Některé daně působí jako vestavěný stabilizátor²⁸, avšak je nutné podotknout, že všechny novely zákonů působí s časovým zpožděním. Daňový systém by měl být proto navržen tak, aby reagoval na tyto změny s co nejmenší časovou prodlevou.²⁹

PRINCIP SPRAVEDLNOSTI

Princip spravedlnosti řeší otázku rozdělování daňového břemene mezi jednotlivé poplatníky. Spravedlnost je zde prezentována redistribučním efektem – daně mají za úkol efektivnější rozdělení důchodů mezi jednotlivé poplatníky, a jiné, než je určeno tržními podmínkami. Prvně je nutné si uvědomit, jaké kritérium vybereme, zda prospěch nebo platební schopnost, a také určení daňové základny aneb „co má být zdaněno“.³⁰

Již od počátku existence daní existují dva přístupy ke zdaňování:

- princip zdaňování dle užitku,
- princip zdaňování dle schopnosti daňové úhrady.³¹

Princip zdaňování dle užitku

Dle tohoto principu je spravedlivé, aby všichni poplatníci přispívali na výdaje takovou částkou, která odpovídá užitku, který mají ze spotřeby veřejných statků. Tento přístup ale vyvolává dva základní problémy, a to jak změřit tento užitek, jak stanovit výši daní, a jak zajistit, aby byla plněna (re)distribuční funkce daní.

Pokud se podíváme na soukromé statky, u nich je jasné, že spotřeba závisí na velikosti spotřebitelova důchodu, ale u statků veřejných tomu tak není. Veřejné statky jsou dotovány státem konstantní částkou, která není závislá na spotřebitelově důchodu.³²

---

²⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. s. 65, ISBN 80-7179-413-9.

²⁹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

³⁰ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

³¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

³² ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

Princip zdaňování dle schopnosti daňové úhrady

Jedná se o zásadu, při které každý poplatník daně přispívá do veřejného rozpočtu takovou částku, která je vypočtena na základě jeho platební kapacity. V praxi rozlišujeme dvě základní pojetí:

- **horizontální spravedlnost** – znamená to, že dva poplatníci se stejně vysokou platební schopností budou platit stejně vysoké daně. Zde ale nastává diskuse, zda se má poplatník zdaňovat na základě velikosti jeho důchodu nebo na základě jeho spotřeby, tj. použít důchodovou nebo spotřební daň.
- **Vertikální spravedlnost** – tato spravedlnost požaduje, aby dva poplatníci s různými důchody platili různou částku daní. Zde ale nastává otázka, jaké kritérium použít, aby se tyto daně od sebe lišily.³³

Pro názornost si zde uvedeme ještě jedno rozdělení daňových zásad, tzv. pět kritérií „dobrých daní“. Jedná se o následující zásady:

1. efektivnost,
2. pozitivní vlivy na ekonomické chování subjektů, resp. omezení negativních vlivů (daňové stimuly),
3. spravedlnost,
4. správné působení na makroekonomické agregáty (MAE pružnost),
5. právní perfektnost a politická průhlednost.³⁴

1.4. Daňová politika

Daňovou politiku lze charakterizovat jako praktické využívání daňových nástrojů k ovlivňování ekonomických a sociálních procesů ve společnosti. Daně se řadí mezi nepřímé nástroje hospodářské politiky, jejichž pomocí se přerozděluje nově vytvořený produkt. Nejpoužívanějším tříděním nástrojů daňové politiky je klasifikace dle autonomnosti jejich působení na ekonomiku. Toto třídění je zobrazeno na následujícím obrázku.³⁵

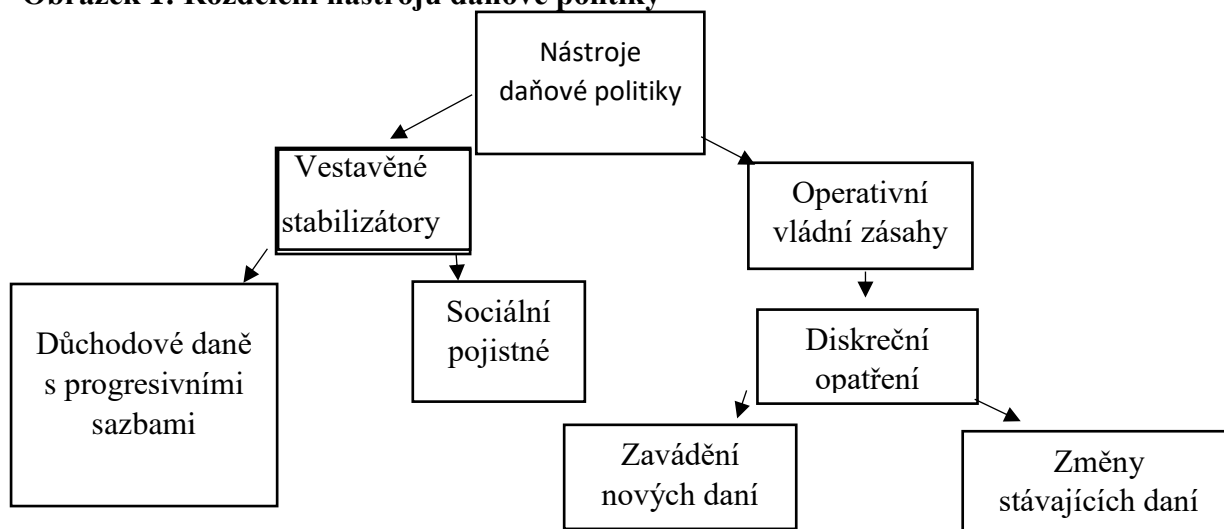
---

³³ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

³⁴ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

³⁵ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

Obrázek 1: Rozdělení nástrojů daňové politiky

Zdroj: ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

Typickým automatickým stabilizátorem ekonomiky je progresivní sazba daně z příjmů. Poplatníci se díky zvyšování svých příjmů dostávají do vyšších platových sazeb, takže se podíl jejich zdaněného důchodu zvyšuje. Důsledkem nižšího relativního růstu disponibilního důchodu je nižší tempo růstu agregátní poptávky soukromého sektoru k růstu ekonomického produktu. Naopak je tomu v období recese, kdy podíl zdaněných důchodů klesá a tím je zabráněno podstatnějšímu poklesu poptávky a následně poklesu ekonomiky. Velmi podobným způsobem působí i různé formy podpor, které jsou poskytovány vládou. Tento mechanismus funguje za podmínky alespoň relativně stabilní cenové hladiny. Naopak diskreční opatření jsou záměrné změny v daňovém systému realizované jako vládní rozhodnutí. Jsou nezávislá na hospodářských cyklech a jejich negativem je informační a realizační zpoždění.³⁶

1.5. Definice daní

Pokud se podíváme na daň jako takovou, ve spoustě publikací najdeme značné množství definic. Nejčastěji používaná definuje

„daň jako povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomickému subjektu.“³⁷ Tato

³⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

³⁷ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 9, ISBN 987-80-7400-005-8.

částka je placena buďto v pravidelných platbách, tj. například daně důchodové, nebo jednorázovou platbou, která je vázána k určité skutečnosti, tj. při převodu nemovitosti.³⁸

Autorka by ráda zmínila pro představu další definici, tentokrát z jiné publikace. **„Daň je definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní.“**³⁹ Pokud se podíváme na definici, je nutno si vysvětlit neúčelovost daně. Neúčelovostí rozumíme skutečnost, že námi konkrétní zaplacená daň nemá za úkol financovat určitý vládní projekt, ale stane se součástí veřejného rozpočtu, ze kterého budu pak jednotlivé projekty placeny.⁴⁰

Daň je právními normami stanovené a vymezené právo státu na určité plnění osobou - plátcem daně, přičemž toto právo na plnění vůči konkrétní osobě uplatňuje pověřený státní orgán.⁴¹

I když neexistuje jednoznačná shoda na definici daní, většina statistik zahrnuje do daňových příjmů všechny povinné platby veřejného sektoru, které nejsou založeny na principu ekvivalence. V takovém případě lze daně definovat jako povinné platby do veřejného sektoru, za které vlády neposkytují přímá ekvivalentní protiplnění.⁴²

Daněmi jsou odjímány části příjmů soukromého sektoru, aby se jejich výnosy mohly stát příjmy veřejných rozpočtů. Daň tak představuje transfer finančních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru.⁴³

Daň je právním vztahem závazkovým, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (jedná se o pohledávku vůči státu) od dlužníka a tomuto daňovému subjektu vzniká povinnost tento závazek plnit. Tento dlužník je nazýváme plátcem daně. Předmětem daně jako subjektivního závazku určité osoby vůči státu jsou právními normami určená jednání, konání nebo chování osob. Může se jednat např. o pobírání příjmů, o darování věci, o

---

³⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

³⁹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 15., ISBN 978-80-7357-574-8.

⁴⁰ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

⁴¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁴² OCHRANA, František. PAVEL, Jan. VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada publishing a.s., 2010. s. 171, ISBN 978-80-247-3228-2.

⁴³ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 9, ISBN 987-80-7400-005-8.

převod nemovitosti. Tento právní titul daně je dán zvláštním zákonem, na jehož základě se také závazek určité osoby vůči státu zakládá.⁴⁴

Základním charakteristickým znakem daně je to, že plnění daňové povinnosti poplatníkem mu nedává vůbec žádný nárok na konkrétní plnění ze strany státu. Návratnost daní tedy není založena na obsahu daňově právního vztahu, ale prostřednictvím naplnění určitých daňových funkcí, které jsou vlastní danému státu.⁴⁵

Dalšími základními příjmy veřejných rozpočtů jsou poplatky a půjčky. Základní rozdíl je vyobrazen v tabulce č. 1.

Tabulka 1: Rozdíl mezi daní, poplatkem a půjčkou

<i>Daň</i>	Neúčelová, neekvivalentní, zákonem určená, povinná, pravidelná, nenávratná platba.
<i>Poplatek</i>	Účelová, dobrovolná a nepravidelná částka, která je hrazena za služby poskytované veřejným sektorem. Poplatek má pro plátce jistou protihodnotu ve formě služby.
<i>Půjčka</i>	Úvěrový příjem, který je návratný, nepovinný a nemá pravidelné platby.

Zdroj: ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

1.6. Funkce daní

Daně by měly v ekonomice napomáhat veřejným financím plnit tři základní funkce, a to funkce:

- alokační,
- redistribuční,
- stabilizační.⁴⁶

⁴⁴ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁴⁵ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁴⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

Alokační funkce řeší problematiku rozmíst'ování vládních výdajů a optimální rozdělení mezi veřejnou a soukromou spotřebou. Vláda sice potřebuje mít určité peněžní prostředky a zasahovat do ekonomiky, ale příliš velký veřejný sektor by vedl k alokaci i těch prostředků, které je možno efektivněji a méně nákladně investovat prostřednictvím trhu.⁴⁷

(Re)distribuce důchodů je ovlivňována vládou pomocí daní a transferových plateb. V ekonomice bez existence vlády by vlastnictví zdrojů vedlo k nenávratnému rozdělení bohatství a důchodů, což by mělo za následek drastické zvýšení rozdílů mezi obyvatelstvem, jedni by žili v přepychu a druzí v obrovské chudobě. Vláda tím, že odjímá část důchodů bohatší vrstvě obyvatelstva a poskytuje transferové plateb chudším, modifikuje prvotní distribuci.⁴⁸

Stabilizační funkce má za úkol pomocí zásahů vlády zmírňovat výkyvy v ekonomice, a to pomocí změn daní a vládních výdajů. Zmírňování těchto výkyvů vede k zajištění dostatečné zaměstnanosti a k udržení rovnoměrného stabilního tempa růstu produktu ekonomiky.⁴⁹

1.7. Klasifikace daní

V následující kapitole si přiblížíme základní členění daní. Daně lze členit dle mnoha různých hledisek. Každý poplatník, dokonce i ten, jemuž daně nic moc neříkají, ví, že předmětem daně může být jeho mzda, pokud vlastní byt nebo dům, tak i jeho nemovitost. Pokud jdeme do obchodu, zarazí nás vysoké ceny alkoholu, ty jsou ale také způsobeny daní, totéž tabákové výrobky. Daně nás obklopují takřka na každém kroku a teď si charakterizujeme jejich klasifikace.⁵⁰

Třídění daní se rozděluje do 4. základních skupin. Dopodrobna autorka vysvětlí pouze část základního členění, a to klasifikaci daní dle jejich vazby na důchod poplatníka, jež rozděluje daně na přímé a nepřímé, a klasifikaci daní dle objektu daně, jež člení daně na důchodové, výnosové, majetkové, subjektové, obrátové a spotřební. Dále bude vysvětlena část třídění daní používaného k analýzám jejich dopadu, kde se bude konkrétně jedna o

---

⁴⁷ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁴⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁴⁹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁵⁰ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

klasifikaci daní dle stupně jejich progresu. Tyto pojmy budou posléze použity v praktické části práce.

Tabulka 2: Třídění daní

Typ členění	Typ klasifikace	Skupiny daní	
Základní členění	Klasifikace daní dle jejich vazby na důchod poplatníka	daně přímé daně nepřímé	
	Klasifikace daní dle subjektu daně	Jednotlivec, domácnost, oba manželé, úplný splitting, firma (korporace)	
	Klasifikace daní dle objektu daně	Důchodové, výnosové, majetkové, subjektové, obrátové, spotřební	
	Klasifikace daní dle jejich respektování příjmových poměrů poplatníka	Daně osobní In rem daně	
	Třídění daní používaná k analýzám jejich dopadu	Klasifikace daní dle jejich dopadu na tržní mechanismus	Distorzní Nedistorzní
		Klasifikace daní dle stanovení hodnoty daně vzhledem k daňovému základu	Jednotkové daně Daně k hodnotě
Klasifikace daní dle stupně jejich progresu		Progresivní Proporcionální Regresivní	

**Třídění daní
používaná pro
praktické účely**

Klasifikace daní dle jejich shodného působení v ekonomice	<p>Daň na výrobu a daň na spotřebu</p> <p>Daň na mzdový fond zaměstnavatelů a daň na důchod u příjemců mezd</p> <p>Daň na nákup výrobních faktorů a daň na prodej výrobních faktorů</p> <p>Daň z prodejů a daň z přidané hodnoty</p>
Klasifikace daní dle stupně účelovosti použití jejich výnosu	<p>Účelové daně</p> <p>Neúčelové daně</p>
Klasifikace daní dle způsobu jejich úhrady	<p>Daně vybírané na základě daňového přiznání</p> <p>Daň vybíraná srážkou u zdroje příjmu</p>
Klasifikace daní dle příjmové a výdajové strany veřejných rozpočtů	<p>Pozitivní daně</p> <p>Negativní daně</p>
Klasifikace daní dle jejich lokalizace v koloběhu finančních toků	<p>Podle trhu, na kterém jsou uloženy – uložené na trhu produktů, uložené na trhu výrobních faktorů</p> <p>Podle subjektu, který je platí – placené</p> <p>domácnostmi, placené firmami</p> <p>Podle postavení daňového subjektu na trhu – daně placené prodávajícím, daně placené kupujícím</p>

Institucionální třídění	Klasifikace daní dle okruhu jejich platnosti a stupně závaznosti	Ústřední (centrální) Místní (municipální) Nadnárodní
	Klasifikace daní dle platné národní legislativy	Vázána na legislativu příslušného státního zřízení
	Klasifikace daní podle metodiky OECD	Srovnávání daňových charakteristik různých zemí

Zdroj: ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

1.7.1. Základní členění

KLASIFIKACE DANÍ DLE JEJICH VAZBY NA DŮCHOD POPLATNÍKA

Klasifikace daní dle jejich vazby na důchod poplatníka je pravděpodobně nejznámější členění daní. Používá se již od dob feudalismu a člení daně do dvou základních skupin:

- daně přímé,
- daně nepřímé.

Daně přímé jsou předepsané bezprostředně na jednotlivce na základě výše jeho důchodu nebo hodnoty majetku a je předpokládáno, že jejich výše jde na úkor poplatníka, kterému byly předepsány, že se jejich zaplacení nemůže vyhnout a dokonce je nemůže ani převést na jiný ekonomický subjekt. Tyto daně jsou přesně adresné a jsou stanoveny s ohledem na majetkovou a důchodovou situaci osoby, která si je buďto vypočítává a odvádí sama, nebo zná jejich přesnou výši, která je uvedena na výplatní listině. Daně přímé ještě rozdělujeme na daně důchodové a majetkové, podle toho, z čeho jsou odváděny.

Daně nepřímé jsou součástí cen zboží, služeb, převodů a pronájmů, odkud jsou i nákupem odváděny. Rozhodujícím momentem zdanění je tak samotný nákup zboží či spotřeba služby. Tyto daně nerespektují výši poplatníkovy důchodu, jelikož jsou vyměřeny stejně pro všechny, ať už pro osoby s nízkým, vysokým příjmem, nebo pro lidi velmi bohaté. Daně nepřímé nejsou adresné a jejich platbu si mnohdy spotřebitel ani neuvědomí. Tyto

daně dělíme ještě na všeobecné, které jsou uvalené na velké množství výrobků či služeb, a na akcízy, kdy jsou uvalovány jako jednotková daň na vybrané komodity.⁵¹

Tabulka 3: Rozdíl mezi daněmi přímými a nepřímými

<i>Daně přímé</i>	<i>Daně nepřímé</i>
Adresované na jméno poplatníka	Nejsou adresované
Přihlížejí k ekonomické situaci poplatníka	Nepřihlížejí k ekonomické situaci, jsou pro všechny stejné
Platí si je sám nebo je za něj odvádí zaměstnavatel (zná jejich výši)	Jsou odváděny při nákupu zboží a služeb, poplatník mnohdy nemá tušení o jejich výši

Zdroj: ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

KLASIFIKACE DANÍ DLE OBJEKTU DANĚ

Je zde jasně definovaný předmět, na který je daň vázána, a důvod, proč je odváděna. V tomto případě daně mohou být:

- DŮCHODOVÉ – předmětem daně je důchod poplatníka (mzda, renta, zisk, úrok), který mu plyne jak z peněžní, tak v naturální formě,
- VÝNOSOVÉ – jejich výše je odhadovaná podle výdělečné činnosti (počet zaměstnanců, velikost pracovních budov, o jaký druh podnikání se jedná)
- MAJETKOVÉ – daň je uvalena na nemovitý a movitý majetek, ať už jsme dlouhodobým vlastníkem či ho právě získáme
- SUBJEKTOVÉ (DANĚ Z HLAVY) – tuto daň by poplatník platil z titulu samotného svého žití, například kdyby dovršil určitého věku, získal by volební právo. Jedná se o speciální paušální daň, které se nemůže poplatník za žádnou cenu vyhnout,
- OBRATOVÉ – mohou být uvaleny buď na hrubý obrat u každého výrobce, který se podílí na zpracování každého výrobku, či na čistý obrat, nebo je zde ještě možnost uvalení na obrat docílený u posledního zpracovatele,

⁵¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

- SPOTŘEBNÍ – jsou uvaleny buď na veškerou spotřebu, nebo na spotřebu určitých vybraných skupin výrobků.⁵²

KLASIFIKACE DANÍ DLE STUPNĚ JEJICH PROGRESE

Tato klasifikace je výsledkem snažení řešení věčných otázek týkajících se spravedlivosti daní a jejich dopadů na poplatníky. Je jasné, že různé skupiny osob s rozdílnými příjmy budou platit různou výši daní při rozdílné spotřebě stejně zdaněného zboží a služeb nebo při rozdílném druhu výpočtu daně stejné.

Podle toho, jak se změní míra zdanění se změnou výše poplatníkovy důchodu, dělíme daně na:

- *progresivní* – čím vyšší má poplatník důchod, tím vyšší platí daně
- *proporcionální* – změna důchodu nemá na daň žádný vliv, je stejná, ať už se poplatníkovi důchod sníží či naopak zvýší
- *regresivní* – čím má poplatník vyšší důchod, tím má nižší daně

Při popisu progresivity daně se musíme zmínit o pojmu, který je s ní mnohdy špatně zaměňován, mnohdy dokonce ztotožňován, o progresivitě sazby daně. Jedná se o výpočet daně z daňového základu.

Progresivní sazby daně se používají zpravidla u daní z příjmů jednotlivců. Zde je používána klouzavá progresivní sazba daně. V praxi to znamená, že se používají dva druhy sazeb. Vyšší sazba se používá pouze v případě, že daná část daňového základu překračuje určenou hranici. Na část, která je pod hranicí, se používá sazba nižší.

Zatímco daňová sazba je ukázkou toho, jak přesně stanovit výši daňové povinnosti, kolik přesně bude odvedeno z daňového základu, progresivní sazba daně ukazuje rozdílné dopady daňového odvodu na jednotlivcích při různé výši jejich příjmů.⁵³

1.8. Faktory ovlivňující daňové systémy

Na daňovou kvótu, daňový mix a na další charakteristiky daňového systému působí celá řada faktorů, které můžeme rozdělit do těchto skupin:

⁵² ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁵³ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

- **Ekonomické faktory** – k těmto faktorům patří struktura ekonomiky a její vývoj, Struktura daňových výnosů a ony samotné závisí na ekonomických faktorech, jako jsou odvětvová a geografická struktura, struktura pracovních sil, hospodářský růst, míra inflace a podobně.
- **Politické faktory** – veškerá daňová opatření jsou uskutečňována přes politický systém, neboť každá daň je uložena zákonem. Proto, zejména krátkodobě, mohou tyto faktory zastiňovat ekonomické důvody. Stává se, že po určitou krátkou dobu je systém daní ovlivňován chováním určité vládní strany, která prosazuje své politické požadavky. Protože jsou návrhy politických požadavků jiné před konáním voleb a po nich, podléhají daně politickému cyklu.
- **Kulturně-historické faktory** – tyto faktory jsou velmi důležité. Každá země má své prověřené a zažité systémy, způsoby zdanění, fungování výběru daní a podobně.
- **Administrativně-institucionální faktory** - změny v daňových zákonech jsou vždy prosazovány pomocí činnosti úřednictva. Jsou to právě úředníci, kteří v konečné fázi rozhodují o efektivitě provedení daňových prostředků. Velmi často se politici obracují na odborníky a spoléhají na jejich rozhodnutí. Jsou to právě odborníci, kteří jsou ve svém oboru mnohem déle než politici, a proto je na jejich rozhodnutí spoléháno. Mezi tyto faktory patří též ústavněprávní uspořádání státu, které se projevuje ve struktuře daní a daňových systémech.
- **Faktor technického pokroku** – tento pokrok se vždy odrážel v daních, např. se zavedením DPH je spojován rozvoj výpočetní techniky. V dnešní době má na daňový systém rozvoj techniky významný vliv, jelikož umožňuje dokonalejší formy obchodu, jakým je například obchod internetový. Dále technický pokrok poskytuje stále účinnější nástroje k výběru daní a napomáhá proti daňovým únikům.
- **Faktor globalizace** – tento faktor se obzvláště v posledních letech projevuje stále více. Každá vláda se musí ohlížet na mezinárodní daňové podmínky, než učiní nějaké zásadní rozhodnutí. Reformy daní již neprobíhají individuálně v každém

státě zvlášť, ale v rámci harmonizace jsou jako vlny, které v rámci vzájemné harmonizace daňových systémů se přelévají ze země do země.⁵⁴

1.9. Daňové reformy

Daňová reforma je chápána jako podstatná změna daňového zákona. Tato reforma má jasně formulované cíle, jejichž aplikace se projeví v ekonomice dané země. U reformy je předpokladem pozitivní vliv na ekonomický růst, spravedlivější rozdělení daňového břemena, než tomu bylo před ní a také snížení státního dluhu.⁵⁵ Za daňovou reformu můžeme považovat jakoukoli změnu ve struktuře daní, např. změna sazby, změna výše daňového základu.⁵⁶

Z jiného pohledu se za daňovou reformu může považovat přirozený následek otřesu, který ovlivní rovnováhu daňové struktury. Příčiny tohoto otřesu mohou být politického nebo ekonomického charakteru. Někdy dochází naopak v daňovém systému k souvislým změnám různého rozsahu a měřítka. U některých autorů můžeme vyzorovat zařazení pojmů jako zavedení nové daně či její zrušení, změnu ve správě daní, pod pojem daňové reformy.⁵⁷

1.9.1. Typy daňových reform

Dle povahy změn a dle časového rámce můžeme rozdělovat různé typy daňových reform, například reformy technické, koordinační, komplexní a strategické.⁵⁸

Změny, které jsou malého rozsahu, ty, které se týkají jen malých detailů, ty řadíme k **reformám technickým**. Tyto reformy jsou realizované v krátkém časovém úseku, jsou zaváděny ve formě předpisů, dochází k nim kontinuálně a jejich dopad na ekonomiku je minimálního charakteru.⁵⁹

Co se týče **koordinačních reform**, tyto reformy zahrnují dva nebo více daňových základů. Mohou být důsledkem rozsáhlejších výkyvů a obvykle mají vliv na všeobecnou

---

⁵⁴ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

⁵⁵ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

⁵⁶ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

⁵⁷ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

⁵⁸ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

⁵⁹ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

rovnováhu příjmů. Mohou však v sobě zahrnovat i jiná řešení než ta, která se týkají úprav jiného než daňového charakteru, například pohyb minimální mzdy. Pro tyto úpravy je zapotřebí spolupráce několika ministerstev nebo odborů.⁶⁰

Komplexní daňová reforma je definována jako rozsáhlejší reforma daňová, která zahrnuje více částí daňové struktury. V širším pojetí lze takto chápat také úpravy již existujících daňových systémů, pokud⁶¹:

- jsou revidovány všechny součásti daňové struktury a jakákoliv z nich může být předmětem změny,
- je předmětem analýzy fungování daňového systému jako celku k dosažení požadovaných a očekávaných cílů, a zároveň je předmětem hodnocení, jak jednotlivé daně splňují požadovaný standard,
- zahrnují i řešení související administrativy, implementace a monitoringu.⁶²

Změnám takového rozsahu by mělo být předcházeno pečlivým vyhodnocením všech hledisek.

Jako poslední se zmíníme o **reformách strategických**, jejichž předmětem jsou změny efektivních daňových sazeb na mobilní daňové základy. Tento typ reformy představují například změny sazeb korporátních daní, které mají za cíl přilákat zahraniční investory k jejich aktivitám na našem území, či naopak zabránit odlivu místních.

Vlivem globalizace je postupně zvyšována flexibilita základu korporátních daní, dochází ke snižování jejich sazeb a k posunu daňového mixu směrem k méně mobilnímu předmětu daně, a to ke spotřebě.⁶³

1.9.2. Aktuální daňové reformy

Začátkem 21. století se objevily požadavky na nové daňové reformy, které by ještě více průhlednily, snížily daně a ty byly lépe přizpůsobeny potřebám globálních trhů, než jak

---

⁶⁰ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

⁶¹ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

⁶² LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. s. 15, ISBN 978-80-7357-320-1.

⁶³ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

tomu bylo doposud. Tyto reformy se silně odvíjely od chování nově přistupujících členů EU.

Mottem aktuálních daňových reforem je tzv. rovná daň, která může být buď daní z příjmů fyzických, právnických osob o jedné sazbě, nebo se jedná o stejnou sazbu u obou daní z příjmů a DPH. Dle zastánců rovné daně se jedná o daň spravedlivou, jelikož všichni platí stejnou výši daně ze všeho, o daň efektivní a jednoduchou. Co se týče názoru odpůrců, ti varují před snížením vládních příjmů, a před nespravedlností, jelikož se sníží sazba bohatým.⁶⁴

---

⁶⁴ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

2 Analýza ekonomické situace v období 1918 – 1945

Druhá kapitola analyzuje ekonomickou situaci na území českých zemí a posléze Československa v letech 1918 – 1945. Začátek kapitoly je věnován poválečnému stavu země, vzniku samostatného Československého státu, který je datován na 28. října 1918. Kapitola je rozdělena do dvou kapitol, a to na poválečný stav českých zemí (1918 – 1938) a vznik Československa, a na stav, který byl zapříčiněn druhou světovou válkou (1939 – 1945).

2.1. Vývoj československého hospodářství mezi lety 1918 - 1938

2.1.1. Hospodářství po habsburské monarchii

Počátkem roku 1918 české země patřily stále pod nadvládu Rakouska-Uherska. Nicméně již od roku 1917 budoucí první prezident Československa Tomáš Garrigue Masaryk působil na mezinárodní scéně a zahajoval jednání o budoucím uspořádání střední Evropy.

Vznik Československé republiky je datován na 28. října 1918 a stala se jedním z nástupnických států po Rakousku-Uhersku. Československá republika vznikla pojení českých zemí a Slovenska, jejíž součástí se stala i Podkarpatská Rus. Prvním prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk, který na tomto postu vydržel do roku 1935. Z bývalé monarchie si Československá republika „odkrojila“ 21% území a 25% obyvatelstva. Rozloha nově vzniklého státu byla 140 tisíc km². První sčítání lidu, které proběhlo v roce 1921, odhalilo, že zde žilo 13,6 milionu obyvatel, z toho drtivá většina na českém území, celých 10 milionů. Co se týče menšin žijících na území Československa, byli zde v hojném počtu zastoupeni Němci, Maďaři a Ukrajinci.

Československá republika vznikla na dvou různorodých velkých celcích, které se vyznačovaly různou ekonomickou úrovní. Vedoucí úlohu v ekonomických otázkách měly české země, na jejichž území žil více jak trojnásobek veškerého obyvatelstva, představovaly více než 92% průmyslového potenciálu republiky, disponovaly palivo-energetickými zdroji a jejich poloha byla výhodnější z hlediska tehdejší zahraničně ekonomické orientace státu.

Opoždění Slovenska za českými zeměmi bylo odhadováno dle různých ekonomických ukazatelů na 30 až 70 let. Většina zde žijícího obyvatelstva se živila zemědělskou aktivitou. Mechanizace práce byla brzděna nedostatkem kapitálu a nadbytkem levné pracovní síly. Na slovenském území byl významněji zastoupen průmysl potravinářský,

dřevařský a hutní, nicméně zde chyběl průmysl strojírenský. Významný problém představovalo přelidnění na vesnicích, které mělo za následek emigraci obyvatel za prací do zámoří. Tento jev poskytl téměř třetinu slovenského národa. Účast slovenského obyvatelstva na průmyslu a peněžnictví bylo omezeno pouze na několik málo průmyslových podniků a na provinční banku. Dominantní postavení zde měl kapitál, který pocházel z Maďarska a Rakouska. Slovensko mělo oproti českým zemím výrazné nevýhody, a to ve své poloze, vzdálenosti od zahraničních trhů, nerozvinut dopravní sítě a v úzkém vnitřním trhu.

Po sčítání lidu v roce 1921 bylo zjištěno, že poměr mezi průmyslovým a zemědělským obyvatelstvem je v českých zemích 40 ku 30%, na Slovensku 17 ku 61%. České země měly již od počátku 20. století průmyslově agrární ráz, Slovensko si naopak udržovalo až do druhé světové války ryze agrární ráz. Po dalším sčítání lidu, které proběhlo v roce 1930, rozdíl mezi průmyslovým a zemědělským obyvatelstvem byl prakticky nulový, vyrovnaný.

Československé republice po pádu habsburské říše propadlo okolo 60% průmyslového potenciálu, z Předlitavska více než 70% a ze Zalitavska necelých 20%. Podíly získané v lehkém průmyslu, především v textilním, oděvním, bižuterním a keramickém odvětví, vtiskly ráz struktury československé průmyslové výroby. Naopak v těžkém průmyslu zdědila Československá republika menší část, zejména ve strojírenském odvětví. Odvětvová struktura průmyslu byla vcelku kompletní, nicméně zde byl většinově zastoupen spotřební průmysl a naopak chyběl těžký průmysl, zejména výroba elektřiny, chemický průmysl, strojírenské a technické obory. Do roku 1918 vyráběl průmysl na území ČSR převážně pro vnitřní trh Rakouska-Uherska a export nebyl příliš velký. Po rozpadu R-U se vývoz stal jedním ze stěžejních hospodářských problémů nově vzniklého státu.

Československo získalo rozpadem monarchie dostatečně hustou síť železnic, která však měla řadu nevýhod. Hlavní tratě směřovaly jižním směrem do rakouské Vídně a maďarské Budapešti, spoje na východ a západ byly vybudovány slaběji. Spojení mezi českými zeměmi a Slovenskem byly naprosto nedostatečné. Na slovenském území byl ale vysoký podíl soukromých železnic s vyššími tarify. Náklady na výstavbu nových železnic byly vysoké a jejich výstavba postupovala pomalým tempem.

Na začátku roku 1919 přispěly k osamostatnění nově vznikajícího státu dva důležité kroky, a to vytvoření vlastního celního území a nová měnová reforma, která je úzce spjatá se jménem tehdejšího ministra financí Aloisem Rašínem. Hlavním cílem této reformy bylo stažení rakousko-uherské měny z oběhu, zavedení nové československé měny a zastavení inflace. Výměna staré měny se prováděla v poměru 1 ku 1.⁶⁵

2.1.2. Hospodářský vývoj v meziválečném období

Koncem roku 1921 nastala v Československu hospodářská krize. Tato krize u nás propukla s ročním zpožděním oproti světovému vývoji. Touto událostí se u nás obnovil cyklický vývoj ekonomiky, který se časově kryl s cykly v jiných státech světa. Existovaly u nás tři cykly, první, poválečný cyklus, byl datován v letech 1921 až 1929, druhý v letech 1929 až 1937 a třetí v letech 1937 – 1938, ale nebyl dokončen.

Počátek poválečné krize datujeme na konec roku 1921, vyvrcholení na rok 1922 a doznívání na rok 1923. Průmyslová výroba byla o téměř čtvrtinu menší a nezaměstnaných bylo evidováno začátkem roku 1923 přes 440 tisíc.

V průběhu roku 1922 byl průběh poválečné krize přiosťřen díky deflační měnové politice, která byla prosazena díky zahraničním půjčkám. Během jednoho roku se více než trojnásobně zvýšil kurz koruny k ostatním zahraničním měnám, což vedlo ke spekulacím nákupům koruny na mezinárodních peněžních trzích. Zde bylo očekáváno, že se koruna bude nadále zhodnocovat. Tato deflace vedla ke snížení množství oběživa a v poklesu cen na vnitřním trhu, místy až o 40%. Deflace byla výhodná pro věřitele a pro dovozce, kteří díky silnému kurzu koruny nakoupili v zahraničí více zboží. Opačné důsledky měla však pro vývozce, protože zboží určené z exportu bylo tak drahé, že ztrácelo svou konkurenční schopnost na zahraničních trzích.

Karel Engliš označoval ve své knize *Soustava národního hospodářství* tuto krizi jako novou a pojmenoval ji „krize z deflace“. Její průběh byl zničující, zhroutila se řada bank, krach postihl soustavu středních a menších podniků, a potíže se nevyhnuly ani velkým podnikům. Tato krize měla za důsledek snížení objemu výroby a propouštění dělníků.

---

⁶⁵ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

V průběhu roku 1923 se podařilo překonat rychlé výkyvy cen a měnového kurzu a nastoupila stabilizace koruny, která byla dovršena rokem 1929, kdy byl stanoven zlatý obsah koruny na 0,04458 gramu ryzího zlata.

Léta 1924 až 1925 došlo k výraznému zlepšení hospodářské situace v Československu. Toto zlepšení přerostlo až do hospodářského rozmachu, který vyvrcholil v roce 1929. Probíhala velkoplošná obnova strojů, zařízení a budov, zrychlil se rozvoj nových průmyslových odvětví a proces racionalizace výroby a administrativních činností. Druhá polovina dvacátých let je označována v literatuře jako zlatá léta, protože byla nejpříznivějším obdobím hospodářského vývoje ČSR mezi světovými válkami.

V období první republiky se hovoří o sociální diferenciaci. Existovaly zde velké rozdíly mezi příjmy dělnictva a bohaté vrstvy společnosti.

Druhým meziválečným cyklem označujeme léta 1929 – 1937 a v porovnání s klasickým průběhem cyklu byl deformován. První krize 1929 – 1933 vyvrcholila později než v ostatních zemích a měla horší průběh než v evropských i v jiných státech světa. Její důsledky doznívali až do roku 1936. Oproti krizi bylo oživení krátké a vyústilo koncem roku 1937 v další cyklickou krizi. Objem průmyslové výroby byl nízký, nastalo zhrocení vývozu, agrární krize. Až do roku 1938 byla na našem území vysoká nezaměstnanost. Období obživení hospodářství bylo podníceno podporou exportu a zbrojení, které bylo reakcí na ohrožení ze strany nacistického Německa.

Koncem roku 1937 začala na našem území další cyklická krize. Při rozboru hlavních ekonomických ukazatelů vyšlo najevo, že je na tom republika v 30. letech hůře než v předchozím desetiletí. Tento stav způsobil, že ČSR ztratila svou pozici na světovém trhu a životní úroveň obyvatelstva klesla.

V sociální sféře byly těžké důsledky hospodářské krize. Problémem gigantických rozměrů se stala nezaměstnanost, která vyvrcholila začátkem roku 1933, kdy bylo odhadem odborových organizací nezaměstnáno až 1,3 milionu lidí. Příjmy dělníků byly nižší než ceny, což vedlo ke snížení osobní spotřeby. Díky tomuto řemeslníci ztráceli své zákazníky a byli pod velkým tlakem konkurence ze strany velkopřůmyslu. Snížení odbytových cen produktů dolehlo na rolníky. Situace na přelidněné vesnici byla komplikována přesunem nezaměstnaných lidí z měst a také omezenými možnostmi emigrace do cizích zemí, kde byly výrazně sníženy kvóty pro přistěhovalce. O tom, že sociální poměry v ČSR nebyly nijak příznivé, svědčí i počet exekucí. Například v letech

1931 – 1934 jich proběhlo na celých 6 milionů, což v praxi znamená, že byla soudní exekucí postižena v průměru každá rodina.

První poválečná léta v průmyslu byla ve znamení nedostatku surovin a paliv, dopravního chaosu, přeměny zbrojní výroby ve výrobu civilní a inflačního růstu cen. Vývoj průmyslu ovlivňovaly také vlastnické přesuny, politická nestabilita, postátnění kapitálů a sociální napětí, které mělo za následek hlad a stávky. Vcelku rychle bylo odstraněno řízené hospodářství a byla obnovena tržní ekonomika.⁶⁶

2.1.3. Zahraněční obchod a postavení ĀSR ve svĕtovĕm hospodĕřstvĕ

ĀSR byla silnĕ zĕvislĕ na dovozu surovin, zemĕdĕlskĕch vĕrobkĕ, strojĕ a zařĕzenĕ. Oproti tomu jsme vytvĕřeli vĕvoznĕ přebytky prĕmyslovĕho a zemĕdĕlskĕho charakteru. Vĕvoz představoval přibližnĕ 25 – 30% ŕhrnnĕ hodnoty prĕmyslovĕ a zemĕdĕlskĕ produkce. Nĕkterĕ prĕmyslovĕ odvĕtvĕ jako vĕroba cukru nebo porcelĕnu, vyvĕřela vĕtšinu svĕ produkce. Spojitost mezi produkcĕ a zahraniĕnĕm obchodem byla velmi ŕzkĕ a ekonomika reagovala velmi citlivĕ na vĕkyvy ekonomickĕho rozvoje na svĕtovĕm trhu.

Struktura vĕvozu byla tvořena předevšĕm textilnĕmi vĕrobky, obuvĕ, sklem, porcelĕnem, bižuteriĕ, dĕle kovovĕmi vĕrobky, cukrem, pivovarnickĕmi surovinami, uhlĕm, dřĕvĕm a vĕrobkĕ z nĕj. Āeskoslovenskĕ republika patřila ke svĕtovĕm producentĕm a exportĕrĕm zbranĕ. Struktura dovozu dominovaly textilnĕ suroviny jako bavlna, juta, vlna a hedvĕbĕ, dĕle ŕeleznĕ rudy, neŕeleznĕ kovy, ropa, kŕže, chlebovĕ obilĕ, olejnin y a jedlĕ tuky. Co se tĕče strojĕ a zařĕzenĕ, jejich dovoz dominoval nad jejich vĕvozem.

V mezinĕrodnĕm pohybu kapitĕlu vystupovala ĀSR jako vĕvozce i dovozce, nicmĕnĕ vĕvoz byl nĕkolikanĕsobnĕ menšĕ. Zahraněční kapitĕl pochĕzel ještĕ z Rakouska-Uherska, napřĕklad rakousko-nĕmeckĕ kapitĕl byl zastoupen ve Vĕtkovicĕch, francouzskĕ kapitĕl byl ve Škodovĕch zĕvodech, britskĕ kapitĕl v angloĀeskoslovenskĕ bance. Tento zahraniĕnĕ kapitĕl se k nĕm dostĕval formou zahraniĕnĕch pŕjĕek. Hlavnĕmi vĕvozci kapitĕlu byly Škodovy zĕvody, Bařa a takĕ banky, kterĕ pŕjĕovaly svĕ finance zahraniĕnĕm subjektĕm.⁶⁷

---

⁶⁶ SIRŪĀEK, Pavel a kolektiv. *Hospodĕřskĕ dĕjiny a ekonomickĕ teorie*. 1. vydĕnĕ. Slanĕ: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

⁶⁷ SIRŪĀEK, Pavel a kolektiv. *Hospodĕřskĕ dĕjiny a ekonomickĕ teorie*. 1. vydĕnĕ. Slanĕ: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

Retrospektivní analýza Organizace spojených národů odhalila, že v roce 1938 zaujímalo Československo velikostí svého národního důchodu na 1 obyvatele 14. místo v Evropě a 19. až 20. místo na světě.⁶⁸

2.2. Vývoj československého hospodářství v letech 1938 – 1945

Od podzimu roku 1938 nastalo na našem území téměř 7 let trvající období nacistické nadvlády. Na konferenci v Mnichově dne 29. září 1938, kde se sešli zástupci 4 velmocí, vyslovili představitelé Francie a Velké Británie souhlas s nacistickými územními požadavky vůči Československé republice. Francie tímto krokem obětovala svého spojence v naději, že bude nacistický agresor uspokojen po nějakou dobu. Současný prezident Edvard Beneš a vláda akceptovali mnichovské rozhodnutí a předali české pohraničí, slovenské území Petržalka a Děvín Německu. Současně s tímto zábořem území zabralo Polsko území Těšínska a menší území na severu Slovenska, Maďarsko jižní část Slovenska a Podkarpatské Rusi.

Po odtržení pohraničních částí se území ČSR zmenšilo o 30% a počet obyvatel klesl o více než třetinu. Hranice území ČSR byly stanoveny záměrně takovým způsobem, aby byly zpřetrhány hlavní dopravní komunikace a tím znemožnily vojenský odpor v budoucnu.

Pokud se podíváme na zabrané území, nacházely se zde více než dvě pětiny průmyslové kapacity státu, obzvláště velké ztráty postihly těžební průmysl a průmysl lehký. Územní změny nás připravily také o lesní bohatství, které bylo součástí českých pohraničních hor, a o třetinu orné půdy, kam zahrnujeme i slovenské obilnice.⁶⁹

Pomnichovské Československo, nazývané také druhou republikou, existovalo necelých šest měsíců od mnichovské konference do poloviny března 1939. Okleštěný stát upadl do područí Německa, postupně v něm byla omezována demokracie a republika směřovala k autoritativnímu režimu.⁷⁰ Československu se změnil název na Česko-Slovensko a Podkarpatská Rus byla přejmenována v roce 1939 na Karpatskou Ukrajinu.

---

⁶⁸ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

⁶⁹ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

⁷⁰ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. s. 82, ISBN 978-80-86175-03-4.

Nacistické Německo pomáhalo způsobovat rozpory uvnitř pomnichovské republiky a tyto rozpory posléze zneužívalo pro své vlastní agresivní cíle. Například z jeho iniciativy vyhlásila Hlinkova slovenská ľudová strana 14. března 1939 samostatný slovenský stát a jen o den později obsadila české území německá armáda. Karpatskou Ukrajinu zanedlouho obsadilo Maďarsko.⁷¹ Československé území tak bylo v době od Mnichova od 15. března 1939 rozděleno do pěti celků, z nichž každý se vyvíjel do roku 1945 odlišně.⁷²

Ovládnutí československého území Německem bylo pro nacistického giganta cenným přínosem díky klíčové poloze ve středu Evropy, a také pro její ekonomický potenciál. České země byly jedním z předních německých průmyslových a zbrojních arzenálů. Z hlediska válečných příprav měl těžký průmysl na našem území pro Německo zvláštní význam, jelikož bylo možno rychle převést výrobu ve zbrojovkách, hutních a chemických závodech, v uhelných dolech a v řadě strojírenských podniků, na válečnou výrobu.

České vnitrozemí bylo díky Adolfu Hitlerovi přejmenováno na Protektorát Čechy a Morava. České země byly převzaty pod německou ochranu a byla zde vytvořena okupační správa v čele s říšským protektorem. Autonomní česká správa byla postupně degradována pouze na výkonný orgán okupantů.

Během prvního roku okupace zavedli nacisté na našem území válečné řízené hospodářství. Bylo vytvořeno za účelem včlenění země do německého hospodářství, urychlení militarizace a oslabení českého vlivu v ekonomice. Toto hospodářství mělo tyto rysy:⁷³

1. Státní řízení průmyslové výroby a oběhu zboží. Orgány řízeného hospodářství – tzv. hospodářské skupiny s nuceným členstvím organizované podle jednotlivých oborů – určovaly podnikům výrobní program, přidělovaly centrálně zakázky, suroviny, polotovary a paliva, kontrolovaly oběh zboží a investiční činnost.
2. Centrální regulace zemědělské výroby. Zemědělcům bylo uloženo, jaké plodiny mají pěstovat, byly jim stanoveny dodávkové povinnosti a přidělovány pracovní síly i výrobní prostředky. Výrobci byli povinni odvádět za úřední ceny celou

---

⁷¹ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

⁷² SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. s. 82, ISBN 978-80-86175-03-4.

⁷³ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

produkcí po odečtení osiva, krmiva a samozásobitelské dávky, která nahrazovala přiděl potravin za lístky. Volný přiděl byl zakázán a černý trh se přísně stíhal.

3. Kontrola zahraničního obchodu a mezinárodního platebního styku. Vývoz i dovoz podléhaly povolovacímu řízení a devizové kontrole. Zahraniční obchod protektorátu byl usměrňován podle potřeb Německa, jemuž připadl i devizový výtěžek vývozu.
4. Státní řízení cel a mezd. Státní orgány určovaly závazné ceny, snažily se zachovat nízkou cenovou hladinu i při inflačním růstu oběživa (v důsledku toho prudce rostly černé ceny, které u řady produktů dosáhly 20 až 70 násobku úředních cen). Cenová politika byla nástrojem vykořisťování okupovaných zemí. Jednotně byly upravovány i mzdy, přičemž se preferovala válečně důležitá odvětví. Dělnictvo nesmělo uzavírat kolektivní smlouvy a jednat se zaměstnavateli o výši mezd. Stávky byly zakázány a brutálně potlačovány.
5. Rozmísťování pracovních sil prostřednictvím úřadů práce. K nejtypičtějším rysům německé poválečné ekonomiky pařil režim nucené práce. Obyvatelstvo ztratilo právo volby zaměstnání i zaměstnavatele a přestalo tak disponovat vlastní pracovní silou. Úřady práce zařazovaly do pracovního poměru i takové osoby, které by samy o své vůli do zaměstnání nevstoupily; později organizovaly „totální mobilizaci“ pracovních sil a včleňovaly do válečné výroby doma i v Německu statisíce lidí.
6. Přídělový systém v zásobování. Pomocí lístkového systému, který byl zaveden v říjnu 1939, přizpůsoboval okupační režim osobní spotřebu obyvatelstva ztenčujícím se zbožním fondům. Příděly byly odstupňovány podle důležitosti práce spotřebitele pro válečné hospodářství a postupně se snižovaly.⁷⁴

Nedílnou součástí tvořila germanizace prostoru a lidí, která měla v důsledku znamenat likvidaci českého národa, který měl být z části poněmčen, vysídlen či úplně vyhlazen. Tyto plány se ale měly uskutečnit až po válce, aby nebyl narušen chod hospodářství. Prvním krokem k poněmčení měla být germanizace hospodářství, která začala již za války a toto byly její hlavní metody:

---

⁷⁴ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. s. 83, ISBN 978-80-86175-03-4.

- Personální zásahy - na strategicky důležitá místa byli dosazováni němečtí úředníci, manažeři a důvěrníci, kteří měli rozhodovací pravomoc podle německého vůdcovského principu.
- České živnosti byly hromadně uzavírány.
- Půda českým rolníkům byla odebírána z důvodu budování vojenských prostorů nebo kvůli německým usedlíkům.
- Kapitálová expanze z Německa.
- Zabírání majetku.

Říšskoněmecký kapitál v protektorátu tvořil bezmála polovinu akciového kapitálu v českých zemích. Tzv. arizace, což bylo vyřazení židovského obyvatelstva z hospodářského života a převod jejich majetku do rukou Árijců, se stala největším majetkovým přesunem. Tomuto vyřazení podléhaly i společnosti, kde stačilo, aby byl ve správní řadě jediný Žid anebo kde přesahovala židovská účast 25% kapitálu.

Odvětvová struktura byla měněna ve prospěch válečně důležitých oborů. Hornická činnost byla orientována hlavně na maximalizaci těžby, nicméně bez následné obnovy technického zařízení. Co se týče lehkého průmyslu, ten trpěl odebíráním a dequalifikací zaměstnanců. Nejvíce rozvinutým průmyslem byl průmysl letecký, ve kterém na počátku roku 1945 pracovalo na 141 tisíc obyvatel.

Obchod byl jednoznačně orientován na německou stranu, která odebírala stále více průmyslové produkce českých zemí, a dovoz byl v drtivé většině vojensky orientován. Vývoz z českého území byl větší než dovoz, peníze za výrobky a služby získávalo Německo jako bezplatný úvěr, který nikdy nesplatilo. 1. října 1940 byly zrušeny celní hranice mezi protektorátem a Německem, a tato celní unie umožnila ještě větší zabírání českých zemí.

V protektorátu byly vydávány v jeden čas dvě měny. V oběhu byla ponechána koruna, jejíž kurz k marce byl stanoven na 1 ku 10. Koruna byla značně podhodnocena, jelikož reálný poměr byl 1 ku 6-7. Pražská národní banka nicméně nesměla vydávat marky zpět do oběhu, tak je zasílala do Berlína, kde v tamní bance byly připisovány pražské bance jako pohledávka vůči Německé říši. Ale jelikož velká většina českých pohledávek skončila pouze v Německu a zde zamrzla, nákupy v českých zemích byly de facto bez ekvivalentního plnění. Na českém území byl zaveden matrikulární příspěvek, což byla zvláštní daň a díky ní byly české země ještě více zataženy do financování války. Tento

příspěvek byl zdůvodněn německou stranou tím, že české země jsou pod její ochranou a jsou ve větším bezpečí.

Postavení Slovenské republiky se lišilo od protektorátu. Nacisté uznávali slovenskou samostatnost a na její území vnikli až v závěrečné etapě války. Autoritativní církevně orientovaný režim ľudové strany zatáhl Slovenskou republiku do války proti Polsku a SS. V ekonomické oblasti bylo prvně Slovensko zcela závislé na českém kapitálu a posléze bylo podřízeno Německu, které ovládlo klíčové kapitálové pozice a hospodářskou politiku této země.

Zabírání Slovenska probíhalo v některých bodech velmi podobně jako v českých zemích, ale některé body se výrazně lišily. Například na území Slovenska neobíhala německá měna, Slováci měli povinnost platit vojenské náklady spojené s válkou, celní hranice s Německem zůstala zachována, rozmach řízeného hospodářství byl menší než na našem území a bylo méně rozvětvené.

Režim prezidenta Tisa nechal deportovat desetitisíce lidí židovského vyznání do německých vyhlazovacích táborů. Dle odhadů zemřelo v koncentračních táborech na 70 tisíc slovenských Židů. Co se týče arizace majetku, v drtivé většině se židovských podniků zmocnili Němci, ale malé obchody, dílny a domy se dostaly do rukou slovenských arizátorů, kteří se stali oporou Tisova režimu.

V ekonomické oblasti bylo velmi významné Slovenské národní povstání, které v roce 1944 znemožnilo po týdny zábor povstaleckého území a navíc vázalo německé ozbrojené síly. Toto povstání vzniklo v době, kdy se nacisté snažili maximalizovat válečnou výrobu a kořistit zde. Doprava přes slovenské území byla přerušena, což znemožnilo nacistům přímý přístup na válečnou frontu a Slovensku se tím podařilo zachránit cenná zařízení před odvozem do Německa.

Za druhé světové války utrpělo Československo velké lidské i hmotné ztráty. Nacistický teror a probíhající válka si vyžádaly bezmála 360 tisíc obětí a to není konečné číslo. Další statisíce lidí mělo pošramocené zdraví kvůli věznění nebo kvůli válečnému strádání. Součet ztrát a škod byl po osvobození vyčíslen na 347 miliard předválečných korun.⁷⁵

---

⁷⁵ SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

3 Analýza vývoje daňové soustavy od roku 1918 do roku 1945

Vznik Československa v říjnu 1918 byl novou etapou ve vývoji české státnosti a také ve vývoji daňové a právní soustavy. Tento vznik nebyl snadný pro oblast správy daní, protože činnost finančních úřadů byla ochromena. Část personálu těchto úřadů vykonávala vojenskou službu a druhá část se zabývala zásobovací agendou.⁷⁶ Narychlo byl vydán první zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, který byl vyhlášen veřejně dne 28. října 1918, jehož autory byla pětice mužů v čele s Aloisem Rašínem.⁷⁷ Tento zákon byl ve formě recepční normy, protože byl nově vzniklým státem převzat. Ve článku II je prosazena kontinuita československého právního řádu s dosavadními zákony a ve článku III kontinuita správního aparátu. Toto ale zároveň znamenalo podporu dosavadního dualismu, jelikož na území českých zemí platily rakouské právní předpisy a na území Slovenska a Podkarpatské Rusi předpisy uherské.⁷⁸ Tento stav byl považován za dočasný a již od počátku první republiky se usilovalo o sjednocení daňového systému celé země. Tento právní a daňový dualismus vedl k ne zcela rovnému zatížení při plnění shodných podmínek na území Československa.⁷⁹

Tato kapitola bude rozdělena do 4 podkapitol. První podkapitola se bude týkat vývoje daní v období 1918 – 1926, další bude věnována roku 1927, kdy přišla v platnost Englišova daňová reforma, předposlední se bude zabývat obdobím od roku 1928 – 1939 po reformě a poslední bude věnována období II. SV (1939 – 1945).

3.1. Vývoj daní od roku 1918 do roku 1926

3.1.1. Přímé daně

Daň z válečných zisků a válečné přírážky byla nařízena císařem v roce 1916 po vzoru Dánska. Byla daní dočasnou, která měla za úkol postihnout zisky válečných spekulantů a

---

⁷⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁷⁷ Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého. [online] [cit. 3. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4f6mjrfuya>

⁷⁸ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁷⁹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

lidí vydělávajících na válce. Subjektem daně byly jak fyzické, tak i právnické osoby. U fyzických osob se vztahovala na jejich příjem, jež byl vyšší než průměr z roku 1913. U právnických osob se to týkalo průměrného výnosu během posledních 3 let. Osvobozeny od daně byly příjmy, které nebyly válečného charakteru, například dědictví nebo výplaty státních úředníků. Naopak prokazatelné výnosy z války byly zatíženy vyšší sazbou. Tato sazba se pohybovala od 5 až k 45%, na některé akcízy byly zavedeny také přírážky, které byly později zavedeny ke všem přímým daním. Tato daň byla v roce 1919 zrušena a nahrazena daní z majetku.^{80,81}

Daň z majetku byla zavedena v roce 1920 zákonem č. 309/1920 Sb. z. a n. s prováděcím nařízením č. 463/1920 Sb. z. a n. pod názvem dávka z majetku a dávka z přírůstku majetku. Subjektem byly fyzické i právnické osoby, spadali sem i cizinci, jejichž majetek se nacházel na území Československé republiky. Osvobození od daně dělíme na osobní, což jsou hlavy cizích států, diplomaté, a věcné, kam spadají veřejné prospěšná zařízení, které nedosahují zisku.

Předmětem daně byl majetek po srážce všech dluhů a břemen, který sloužil k osobní spotřebě podnikatele. Osvobozeny byly věci určené k bohoslužbám, k veřejným, dobročinným, vzdělávacím a kulturním účelům, osobní věci typu oblečení, zařízení bydlení a dále obnos peněz nepřesahující u fyzických osob 10 000 korun a u právnických osob 20 000 korun.

Sazba daně byla progresivní a stupňovala se u fyzických osob od 1 – 30%, u právnických osob od 3 – 20%.^{82,83}

Daň z obratu nebo daň převodní byla provedena zákonem č. 658/1919 Sb. z. a n.. Předmětem této daně byly převody a pronájmy nemovitostí, služby, výkon svobodného povolání, převody majetkových práv nezapisovaných do pozemkových knih a také převody podniků, které byly realizovány na území ČSR. Osvobozeny od daně jsou pojišťovací smlouvy, dodávky vody, dobrovolné dražby dědictví, vnucené dražby,

---

⁸⁰ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁸¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

⁸² STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁸³ Zákon č. 309/1920 Sb., o dávce z majetku a dávce z přírůstku na majetku. [online] [cit. 3. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1890&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

dodávky drahých kovů k výrobě platidla aj. Této dani podléhaly jak fyzické, tak právnické osoby, na stát se nevztahovala. Sazba daně postupně vzrůstala, v roce 1921 byla 1% a postupně se zvýšila až na 3%.

Daň z obohacení byla zavedena zákonem č. 337/1921 Sb. z. a n., a výrazně změnila daň dědickou a darovací. U daně darovací byla dávka rozšířena na všechny dary movitostí. Dani podléhalo nabytí majetku následkem smrti nebo pro případ smrti, a také úplně nebo částečně bezúplatná nabytí majetku mezi živými. Osvobozeny od daně byly děti nezletilé, dary mezi manželi a příbuznými do druhého stupně do 2 000 Kčs, u ostatních do 1 000 Kčs. Výše daně byla určována podle osobního poměru dědice k zemřelému a čisté hodnoty jmění, které bylo součástí dědictví. Nabyvatelé byli rozděleni do 7 tříd a sazba byla progresivně stupňována.^{84,85}

Pozemková daň patřila mezi nejstarší typ vybírané daně. Předmětem této daně byly veškeré hospodářsky využitelné plochy a lesy. Osvobozeny od této daně byly natrvalo bažiny, jezera, rybníky, neproduktivní plochy, veřejné cesty, náměstí, hřbitovy, stavební pozemky zdaněné daní domovní aj. Subjektem daně byl faktický vlastník pozemku, nýbrž i nájemce. Tato daň byla placena jednou za měsíc a plátce mohl využít odepsání 15% z osobních daní od roku 1896.

Tato daň zůstala ve své podstatě zachována ve své původní podobě, jen byla odstraněna možnost odepsání 15% z osobních daní přijetím zákona č. 170/1919 Sb. z. a n., kdy tento krok ke zvýšení celkového daňového zatížení.⁸⁶ Státní daň pozemková zvyšuje se na 22,7% čistého katastrálního výnosu.⁸⁷

Daň domovní vznikla jako samostatná daň v roce 1820. Do té doby byla součástí pozemkové daně a byla vybírána jako jednotná gruntovní daň společně s daní z komínů. V závislosti na tom, kde se dům nacházel, kolik měl podlaží, jeho povaze a stylu používání se rozdělovala tato daň ještě na dva druhy, na daň činžovní a na daň třídní.

---

⁸⁴ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁸⁵ Zákon č. 337/1921 Sb., o dani z obohacení. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6mztg4wta>

⁸⁶ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁸⁷ Zákon č. 170/1919 Sb., jímž se upravuje státní daň a přírážková základna u daní reálných [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1069&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

- **Daň činžovní** byla placena ve velkých českých městech, v městech lázeňských a dále ve městech, kde byla alespoň polovina budov určena k bydlení a polovina z bytů byla pronajímána. V ostatních obcích se vybírala tam, kde se v domě nacházela polovina nájemních bytů nebo v případě pronajatých domů s alespoň 3 obytnými místnostmi.
- **Třídní daň** se platila tam, kde se neplatila daň činžovní a byla stanovena podle počtu etáží a obytných místností.

Předmětem daně domovní byly budovy určené k obývání lidmi, osvobozeny od daně byly budovy císaře a jeho příslušníků, chrámy, fary a jiné kultovní budovy, budovy určené k veřejnému užívání, stavby neobydlené déle než 1 rok, novostavby, přestavby a přístavby po dobu 12 let od jejich realizace, salaše a dělnické domy.

Sazba daně se pohybovala mezi 15 do 30% a byla placena čtvrtletně. Poplatník si mohl odedpsat z osobních přímých daní 12,5%.

Zákon č. 170/1919 Sb. z. a n. upravil také výši sazby daně domovní třídní na její hodnotu v roce 1882, což bylo 26,66%. V roce 1921 byly sazby opětovně zvýšeny, a dokonce na dvojnásobnou hodnotu. Všechny evropské státy byly zasaženy poválečnou bytovou krizí, což vedlo k osvobození od domovní daně u novostaveb až na 25 let a u malých bytů dokonce na 50 let.^{88,89}

Výdělková daň

Všeobecná výdělková daň byla zavedena v roce 1896 zákonem č. 220/1896, jejíž předchůdcem byla tarifní daň z provozování živností.

Předmětem daně bylo každé podnikání dosazující zisku. Osvobozené byly činnosti spisovatelské, studentské, obchod podomní, vedlejší zaměstnání nedosahující stanovené částky, dobročinné aktivity, výjimky dané mezinárodními smlouvami, státní podniky, živnosti provozované pouze rodinnými příslušníky nebo s maximálně jedním zaměstnancem, a také společnosti s ručením omezeným, kdy jejich výše základního kapitálu nebyla vyšší než 1 milion korun.

⁸⁸ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁸⁹ Zákon č. 170/1919 Sb., jímž se upravuje státní daň a přírážková základna u daní reálných [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1069&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Subjekt daně byl provozovatel živnosti, který trvale podnikal za účelem dosažení zisku. Sazba daně byla stanovena v kontingentu na 35,5 milionu korun a každé dva roky se zvyšovala o 2,4%. Poplatníci byly podle svých zisků rozděleny do 4 tříd. K zajištění placení této daně byl zřízen institut zástavního práva, což znamenalo, že pokud poplatník opakovaně včas nezaplatil nebo řádně nezaplatil, byla jeho živnost zabavena. Pokud ani po této zástavě daň neuhradil, byl jeho podnik prodán, závazek uhrazen a zbylé peníze mu byly vráceny. Daň se platí ve čtvrtletních intervalech.

U všeobecné výdělkové daně došlo v roce 1918 vydáním zákona č. 65/1918 k odstranění kontingentování, nicméně jinak zůstala daň ve stejné podobě. V roce 1922 byl vydán zákon č. 144/1922, v jehož znění byly omezeny pravomoci odhadních komisí a při výpočtu daňové povinnosti se začalo přihlížet ke skutečně doloženému zisku. Navíc bylo nově daňovému subjektu umožněno, aby se odvolal, pokud bylo v jeho silách dokázat, že daňová sazba převyšovala jeho zisk.⁹⁰

Výdělková daň veřejně účtujících podniků, jedná se o obdobu výdělkové daně všeobecné, ovšem s jistými specifiky. Tato daň byla upravena zákonem č. 220/1896 ř. z., o osobních daních přímých. Předmětem bylo podnikání veřejně účtujících podniků za podmínky, že vynášelo zisk, a společnosti s ručeným omezeným s výší základního kapitálu přesahující 1 milion korun.

Subjektem daně byly veřejně účtující podniky, u nichž bylo veřejné účtování dáno zákonem nebo na základě stanov. Mezi takové společnosti patřily především všechny akciové společnosti, komanditní společnosti na akcie, pojišťovny, spořitelny aj. Naopak zcela osvobozené od této daně byly podniky, které byly dobročinného, vzdělávacího charakteru, dále spolky, které byly financovány svépomocí a společnosti s ručeným omezeným, jejichž výše základního kapitálu nepřesáhla 1 milion korun.

Sazba daně činila 10% z čistého zisku. Pojišťovnám, záložnám, spořitelnám, zemským fondům a společnostem s ručeným omezeným byly státem poskytovány slevy, čímž daly do rukou podnikům prostředky k tomu, aby se placení daně vyhýbaly. Díky tomu byla zavedena minimální výše této daně na jednu promile ze základního kapitálu.

---

⁹⁰ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

Aby nedocházelo k podvodům a daňovým únikům, měly společnosti povinnost každý rok předkládat svou obchodní bilanci. Tato daň se odváděla jednou za čtvrtletí.

Od roku 1920 byl zákonem č. 271/1920 Sb. z. a n. okruh subjektů rozšířen o veškeré společnosti s ručeným omezeným a dále společnosti, ve kterých byl podíl akciové společnosti 50 a více procent. Od roku 1922 o všechna právovárečná měšťanstva. Sazba daně byla snížena z původních 10% na 9% a u stanovených výjimek, například u spořitelů a nadací, byla sazba ještě nižší a to v rozsahu 1 – 4%. V roce 1920 došlo ke změně názvu daně na zvláštní daň výdělkovou.⁹¹

Daň z příjmů (důchodová daň)

Daň z příjmů neboli skutečná důchodová daň byla nastolena jako nejmladší z přímých daní. Její úprava byla zakotvena ve čtvrté hlavě zákona č. 220/1896 ř. z., o osobních daních přímých. Navazovala na starší daň z hlavy, daň z platů a penzí veřejných a soukromých úředníků z roku 1849. Postupem času se z této doplňkové platby stala nejvýznamnější daň z daní přímých.

Subjektem daně byli všichni občané Předlitavska, jež bydleli na území některého z království a také zemí, které byly zastoupeny v říšské radě. Dále lidé, kteří pracovali na území Předlitavska, cizinci zde žijící déle než jeden rok, ti, kteří z předlitavského území pobírali příjem bez ohledu na délku pobytu a také ti, kteří zde pracovali, a jejich následný příjem nebyl zdaňován v jejich domovské zemi. Osvobozené od daně byly taxativně uvedené osoby, do nichž se řadil císař, zahraniční diplomaté, osoby, jejichž roční příjem byl nižší než byla stanovená minimální hranice.

Základem daně byl čistý příjem poplatníka po odečtení všech srážek. Za čistý příjem byl pokládán souhrn všech peněz a peněžitých hodnot zahrnující též nájemné hodnoty vlastního bytu nebo bytu zdarma obývaného, hodnotu výrobků vyprodukovaných ve vlastním hospodářství po odečtení výdajů na dosažení, zabezpečení a udržení těchto příjmů včetně například úroků z dluhů, odpisů, pojistné, přímé daně placené poplatníkem aj. Předmětem daně nebyly příjmy z dědictví, darování a podobná bezplatná nabytí majetku.

---

⁹¹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

Sazba daně byla vymezena pevnou částkou a dále progresivní podle ročního příjmu poplatníka. Byla rozdělena do desítek tříd a pohybovala se od 13,60 do 670 korun.

Důchodová daň se platila prostřednictvím daňového přiznání dvakrát ročně. Osoby činné ve veřejné službě byly od podávání daňového přiznání zproštěny a byla jim částka srážena rovnou z výplaty.⁹²

U daně z příjmů ve sledovaném období došlo díky znehodnocování měny ke zvyšování daněprostého minima, a to hned dvakrát, v roce 1920 na 4 800 korun a v roce 1921 na 6 000 korun.^{93,94}

Daň z vyššího služného

Daň z vyššího služného se platila společně s daní z příjmů. Subjektem této daně byli zaměstnanci státní a soukromé služby, jejichž roční příjem byl vyšší než 4 000 zlatých, po zavedení korunové měny pak 6 400 korun.

Sazba daně byla procentuálně vymezena ze základu daně, dále rozdělena do 9 tříd a postupně odstupňována.

Novela z roku 1914 přinesla zavedení doplňkové daně, a to daně z tantiém, jež se týkala příjmů členů představenstva, dozorčí rady, správní rady, generální rady, kurátorů. Sazba této daně byla stanovena na 10% a byla srážena při výplatě příjmů od společnosti. Osvobozeny byly příjmy do 5 000 korun.

Tato daň byla zákonem č. 668/1919 Sb. z. a. n. zrušena. Do roku 1927 byla obnovena povinnost zaměstnavatelů daň z příjmů služebních platů srážet a odvádět do státní pokladny.⁹⁵

Daň z vodní síly byla zavedena v roce 1921 zákonem č. 338/1921 Sb. z. a. n.. Týkala se veškeré vodní síly, která byla použita k pohonu poháněcího zařízení (turbína, kola). Základní daňová sazba byla stanovena na 4 haléře plus 4 haléře za každou koňskou sílu

---

⁹² STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁹³ Zákon č. 313/1920 Sb., jímž se částečně mění zákon o osobních daních přímých. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyf6mzrgmwta>

⁹⁴ Zákon č. 336/1921 Sb., jímž se mění některá ustanovení zákona o osobních daních přímých a stanoví se válečná přírážka k dani z příjmu za léta 1921 až 1923. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=2617&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

⁹⁵ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

a hodinu. V roce 1923 byla přírážka snížena na 2 haléře. Osvobozeny od daně byly ty vodní síly, jejichž výkon nedosahoval stanovených hodnot, ty, které byly již zdaněny z jiné energie a ty, které čerpaly vodu pro obyvatelstvo.⁹⁶

3.1.2. Nepřímé daně

Daň z lihu byla zákonem č. 643/1919 Sb. z. a n. novelizována. Předmětem daně byl stále veškerý líh, který byl vyrobený nebo zapravovaný do volného oběhu. Značná změna nastala ve zvýšení sazeb daně, které se vyměřovaly z každého litru alkoholu a rozdělovaly se na sazbu výrobní a spotřební. Pokud při zpracování docházelo k výrobě lisovaného droždí, byla zde navíc sazba 50 haléřů na každý litr alkoholu. Osvobozen od daně byl líh určený k vývozu, alkoholické nápoje do objemu 15% lihu určených k vývozu, líh používaný k výrobě octu, k pálení, osvětlování a pohonu motorů, k vědeckým účelům, nepoživatelný líh aj.⁹⁷

Všeobecná nápojová daň je nově zavedená nepřímá daň v roce 1920 zákonem č. 533/1919 Sb. z. a n.. Této dani podléhalo víno, mošt a jiné šťávy, limonády, minerálky, sodovky a později i pivo. Sazby daně byly pro každá druh nápoje jiné, byly stanoveny na jeden litr:

- víno, mošt a jiné šťávy z hroznů 40 h,
- víno, mošt a šťávy z jiného ovoce 20 h,
- limonády 12 h,
- minerální vody 8 h,
- sodovky 8 h,
- pivo výčepní 24 h, ležák 32 h, speciál a cizozemské pivo 40 h, pivo odvážené do ciziny se nedanilo.

Daň byla placena tím, kdo nápoj čepoval, prodával, dovážel či vyráběl, a to se týkalo i stáčení pro vlastní spotřebu.^{98,99}

---

⁹⁶ Zákon č. 338/1921 Sb., o dani z vodní síly. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6mzthawta>

⁹⁷ Zákon č. 643/1919 Sb., jímž se ruší nebo mění některá ustanovení zákona o dani z lihu. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nruvmxggyjsfuya>

⁹⁸ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

⁹⁹ Zákon č. 533/1919 Sb., jímž se zavádí všeobecná daň nápojová. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6njtgmwta>

Dopravní daň byla doposud označována jako poplatek, takže se prakticky jedná pouze o změnu názvu. Tato daň byla upravována zákonem č. 242/1921 Sb. z. a n., a jednalo se o daň z jízdních lístků, která byla 20% z ceny jízdného, daň ze zavazadel, jež byla 20% z dopravného, a daň přepravní, jejíž hodnota byla 30% přepravného u zboží. Pokud se jednalo o přepravu osob na drobných drahách, což bylo v rámci obce nebo v obvodu 10 km, byla daň ve výši 6%.¹⁰⁰

Daň z obchodu s cennými papíry. Této dani byly od roku 1921 podrobeny všechny obchody s cennými papíry uzavřené jak na burze, tak mimo ni. Od této daně byly osvobozeny tržby tuzemských směnek, tržby cenných papírů k určitým platebním dnem a obnosem, tržby ze státních dluhopisů, obchody do 20 000 Kč, výměny jednotlivých kusů stejného druhu a také stát. Základem daně byla kupní síla. Sazba daně byla 50 ha u dividend, 10 ha u neosvobozených státních dluhopisů a 20 ha u ostatních cenných papírů. Placena byla buďto stranou prodávajícího, kupujícího nebo napůl, podle druhu obchodu.^{101,102}

Daň přepychová byla zavedena stejným zákonem jako daň převodní. Předmětem byly úplatné převody, import a export zboží a služby, které byly na seznamu přepychového zboží a služeb. Osvobozena byla umělecká díla, jež byla dílem československých autorů. Subjektem byli označováni podnikatelé, výrobci, exportéři, dodavatelé a nabyvatelé při importu zboží a služeb ze zahraničí. Sazba daně byla různá, pohybovala se od 2 – 12%.^{103,104}

Daň z uhlí byla zavedena zákonem č. 1/1923 Sb. z. a n., o dani z uhlí. Předmětem bylo veškeré uhlí těžené na našem území a všechny druhy paliv z nich vyrobené. Sazba daně činila 10% z ceny na dole, pokud se těžilo v nepříznivých podmínkách, tak mohla být

---

¹⁰⁰ Zákon č. 242/1921 Sb., o dopravních daních. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6mruigiwtc>

¹⁰¹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹⁰² Zákon č. 85/1921 Sb., o daních z obchodu s cennými papíry. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6obvfzygmmjwfuya>

¹⁰³ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹⁰⁴ Zákon č. 658/1919 Sb., o všeobecné dani z převodu statků a z pracovních výkonů a o dani přepychové. [online] [cit. 3. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1560&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

snížena na 7%. Tato cena na dole byla stanovována dolem při odběru zboží a daň byla placena majitelem dolu.¹⁰⁵

Daň z masa byla placena při porážce, při dovozu masa z ciziny, z prodeje a z odběru dobytka zabitého a z masa syrového. Povinnost platit daň měli ti, kteří porážku vykonali nebo dali povel ji vykonat, při dovozu ten, kdo maso nechal dovézt, při prodeji a odběru ten, kdo maso prodával nebo ho do živnosti dopravoval. Sazba daně byla rozdělena na daň z váhy a daň z kusu jednotlivého druhu masa a případě živého zvířete.^{106,107}

Daň z motorových vozidel byla zavedena zákonem č. 116/1927 Sb. z. a n., o silničním fondu. Předmětem daně byla všechna motorová vozidla, která byla používána k dopravě po veřejných komunikacích, nikoliv však po kolejích. Osvobozena od daně byla vozidla státní správy, pošty, hasičská a zdravotní vozidla, traktory používané pro hospodářské účely aj. V průběhu dalších let byla osvobozena auta z cizích zemí přijíždějících do ČSR na určitou dobu a také dočasně vozidla nová. Sazba daně byla různá dle typu vozidla, různá byla pro motocykly, osobní automobily dle různého válcového obsahu, osobní automobily na elektrický pohon, autobusy, traktory a nákladní automobily.¹⁰⁸

Velmi důležitým datem v historii naší země a ve vývoji daní bylo 28. října 1918, kdy se republika osamostatnila a vznikl jeden velký celek ze tří zemí – Česka, Slovenka a Podkarpatské Rusi. Tento stát byl založen na dvou různě velkých celcích, na jehož území vzniklo nesouměrné daňové zatížení, na území Slovenska a Podkarpatské Rusi platily předpisy uherské a na území Česka předpisy rakouské. Tento stav bylo nutné co nejdříve změnit. Významným rokem pro Československou republiku byl rok 1919, kdy tehdejší ministr financí Alois Rašín vytvořil novou měnovou reformu, jež stála na principu stažení rakousko-uherské měny a zavedení nové československé měny, kdy výměna probíhala v poměru 1 ku 1. Tímto chtěl ochránit naši zem před inflací. Společně s rakouskými zákony převzalo Československo vysoké válečné přírážky k daním, jež měly být velmi rychlým příjmem státních rozpočtů. Země se vzpamatovávala z první světové války a potřebovala rychle načerpat finanční prostředky potřebné pro svůj rozvoj, proto byly

---

¹⁰⁵ Zákon č. 1/1923 Sb., o dani z uhlí. [online] [cit. 4. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1924/001-1924.pdf>

¹⁰⁶ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹⁰⁷ Zákon č. 262/1920 Sb., o dani z masa. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1843&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

¹⁰⁸ Zákon č. 116/1927 Sb., o silničním fondu. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/052-1927.pdf>

zaváděny nové daně a přírážky, jako byla například daň z válečných zisků a válečné přírážky, jež postihovala všechny, kteří vydělávali na válce, dále daň z majetku, daň z obratu, daň přepychová, daň z obohacení, všeobecná nápojová daň, daň z vodní síly, daň dopravní, daň z uhlí. Velká řada zákonů a opatření byla přejata z rakouské právní úpravy z roku 1896 a byla postupně novelizována. Například pokud se podíváme na daň z příjmů, tak ta byla hned dvakrát ve sledovaném období 1918 - 1926, zvýšena, a to díky znehodnocení měny a postupující hospodářské krizi. Tato hospodářská krize nejvíce zasáhla československé území v letech 1921 – 1923. V průběhu roku 1922 byla na našem území prosazována deflační měnová politika, která ještě zhoršila její průběh. Tato krize měla za následek snížení množství oběživa a ke snížení cen na vnitřním trhu. Tento efekt byl přívětivý pro dovozce a věřitele, protože díky silnému kurzu koruny nakoupili v zahraničí více zboží. Nicméně v republice krachovaly banky, snižoval se objem výroby a byli propouštěni lidé. V roce 1923 nastala stabilizace koruny a byl stanoven její zlatý standard. Léta 1924 a 1925 byla na našem území ve znamení zlepšení hospodářské situace, kdy probíhala obnova nemovitostí, podniků, probíhala racionalizace a mechanizace průmyslu. Druhou polovinu proto označujeme za zlatá léta hospodářského vývoje v Československu mezi světovými válkami. Během tohoto sledovaného období byla přijata velká řada předpisů a zákonů, jež dělaly z právní soupravy jeden velký nesrozumitelný celek, jež se snažili českoslovenští politici změnit již od roku 1922 a nová reforma byla založena na zákoně č. 76/1927 Sb., o daních přímých, známá spíše jako Englišova daňová reforma.

3.2.Englišova daňová reforma

To, že bylo potřeba vymyslet nové daňové reformy, bylo již aktuální v roce 1921 na zasedání Národního shromáždění. Nově vytvořená Československá republika převzala hned dva druhy právních předpisů, a to rakouské, které platily na českém území, a uherské, které platily na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Společně s těmito předpisy převzala také do té doby zavedené vysoké válečné přírážky k přímým daním, které měly být rychlým přísunem finančních prostředků pro státní pokladnu. Doposud byla daňová soustava nepřehledná a nesrozumitelná, tvořilo ji na více jak 500 zákonů, patentů, dekretů a císařských nařízení.¹⁰⁹

---

¹⁰⁹ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

Daňová reforma z roku 1927 byla v Československu nejvýznamnější reformou daňového a poplatkového systému do roku 1945. Tato reforma je pojmenována po tehdejším ministru financí Karlu Englišovi, i když tento název není zcela přesný, jelikož byla připravována od roku 1922, kdy byl ministrem financí Boleslav Fux. Nicméně byl to právě Karel Engliš, který se podílel na finálním dotváření a na jejím prosazení v době, kdy byl ministrem financí (od 9. 12. 1925 do 25. 11. 1928). Tato daňová reforma se týkala pouze daní přímých, byla založena na zákonu č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních, který byl v budoucnu čtyřikrát novelizován (1927, 1930, 1932, 1936).¹¹⁰

Podstatou a účelem reformy z roku 1927 byla unifikace daňového práva, kodifikace dosud neupravených otázek, zjednodušení a zprůhlednění daňového systému a jeho modernější systematizace a dosažení vyšší míry soustavnosti.¹¹¹ Reforma jasně dodržela rozlišení výnosových (všeobecná výdělková daň, zvláštní výdělková daň, pozemková daň, domovní daň, rentová daň, daň z vyššího služného a daň z tantiém) a důchodových daní (daň z příjmů). Reforma měla pomoci kontrole, stabilizaci právního rámce a také ke zvýšení státních příjmů. Snížení všeobecné výdělkové daně u velkých firem mělo přispět k jisté úlevě a podpoře podnikání. Nicméně daňové zatížení malých a středních příjmových skupin vzrostlo díky sjednocení daně příjmů a zákazu odpočtu nemocenských příspěvků a pojištění. Také byla zavedena daňová amnestie.

Daňová reforma vytvořila takovou podobu daní a poplatků, která se s určitými změnami udržela do poloviny minulého století. V letech záboru Československé republiky Německem byla doplněna o změny týkající se fašizace a autoritativního režimu.

---

¹¹⁰ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd., Praha. Havlíček Brain Team, 2009, 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1

¹¹¹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd., Praha. Havlíček Brain Team, 2009, s. 125, ISBN: 978-80-87109-15-1

Tabulka 4: Rozdělení přímých daní

<i>Druh daně</i>	<i>Patří sem:</i>
<i>daně výnosové</i>	daň pozemková, domovní, všeobecná výdělková, zvláštní výdělková, rentová, z tantiém, z obchodu s cennými papíry
<i>daně osobní příjmové nebo důchodové</i>	daň z příjmu, z vyššího služného
<i>daně majetkové</i>	Daně z převodu majetku mezi živými a pro případ smrti dědický ekvivalent, přepychová, daň z obratu, z majetku a z přírůstku majetku,

Zdroj: STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

Tabulka 5: Rozdělení daní nepřímých

<i>Druh daně</i>	<i>Patří sem:</i>
<i>cla</i> <i>daně spotřební</i>	Daň z lihu, potravní, cukerní, z piva, z petroleje a minerálních olejů, z masa spotřebovaného mimo velká města a z vína prodávaného na venkově.

Zdroj: STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

Důchodová daň

Důchodová daň byla upravena z I. hlavě zákona o daních přímých. Byly zde nově rozlišeny jednotlivé zdroje důchodů, a to na příjmy z pozemků, nemovitostí, výdělečných podniků a zaměstnání, služebního poměru, kapitálu a jiných pramenů.

U příjmů z pozemku se jednalo o příjmy z polního, lesního hospodářství a příjmy z jiného využívání pozemků, dále o příjmy spojené s vlastnictvím pozemku. Příjem z budov byl charakterizován jako peníze z nájmu. Příjem z podniků činily příjmy ze samostatných výdělečných podniků a zaměstnání. Příjem ze služebního poměru bylo služné, příspěvky na výživu duchovních, sirotčí a vdovské důchod. Příjmem z kapitálu rozumíme úroky, renty, dividendy a veškeré jiné příjmy, které nám jdou z kapitálu, majetkových předmětů a práv. Příjmy z jiných pramenů jsou příjmy, které nespádaly do předchozích jmenovaných kategorií.

Byly zrušeny dosavadní výjimky ze zákona a byl rozšířen okruh poplatníků daně. Novinkou byla zdaňovací jednotka domácnost, kde poplatníkem byla hlava rodiny. Základem daně byl důchod domácnosti, který se zjišťoval součtem důchodu hlavy rodiny a ostatních členů domácnosti. Za hlavu rodiny byl považován ten, jež stál v čele domácnosti o dvou a více osobách, vedl ji a řídil. Příslušnost k domácnosti byla založena buď na základě manželství, nebo na pouhém společném soužití. Do domácnosti byla řazena hlava rodiny, manželka, děti, prarodiče, zeť a snacha, tchán a tchýně, nemajetní sourozenci a příbuzní, kteří byli zaopatřováni právě hlavou rodiny.

Osvobození se týkalo hlav cizích států, diplomatů, osvobození podle státních úmluv, osob vojenských a četnických, těch, kteří čerpají příspěvků za zranění, státních zaměstnanců. Z části byli osvobozeni od této daně také prezident a členové vlády. Dále byly osvobozeny domácnosti, jejichž důchod nepřesahoval výši 7 000 Kčs, u domácností se čtyřmi příslušníky to důchodu 8 200 Kčs, s pěti příslušníky 9 200 Kčs a se šesti příslušníky 11 000 Kčs.

Novinkou v zákoně o přímých daních byla sazba daně. Zde byla zavedena jistá progresse, jež stoupala se zvyšujícím se důchodem. Základem této myšlenky bylo, že ten, kdo má vyšší důchod, bude do státního rozpočtu odvádět vyšší daně než ten s nižšími příjmy. V posledním sloupečku následující tabulky je uvedena částka, která byla odečítána od již vypočtené daně.

Tabulka 6: Sazby důchodové daně

<i>Ve stupni</i>	<i>Z důchodu</i>	<i>Do důchodu</i>	<i>% z důchodu</i>	<i>Méně o Kčs</i>
1.	0	6 000	1	0
2.	6 000	8 000	2	60
3.	8 000	13 000	3	140
4.	13 000	30 000	5	400
5.	30 000	40 000	6	700
6.	40 000	60 000	7	1 100
7.	60 000	80 000	8	1 700
8.	80 000	90 000	10	3 300
9.	90 000	110 000	11	4 200
10.	110 000	130 000	12	5 300

11.	130 000	180 000	13	6 600
12.	180 000	320 000	14	8 400
13.	320 000	460 000	16	14 800
14.	460 000	650 000	18	24 000
15.	650 000	1 200 000	20	37 000
16.	1 200 000	2 000 000	22	61 000
17.	2 000 000	2 800 000	24	101 000
18.	2 800 000	3 400 000	26	157 000
19.	3 400 000	5 000 000	27	191 000
20.	5 000 000	A více	29	291 000

Zdroj: Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

Dále byly součástí zákona přírážky, ale také slevy z daňové povinnosti. Existovala zde přírážka pro rodiny s menšími břemeny. Pro poplatníky, jejichž důchod byl více než 26 000 Kčs, činila přírážka 15%, pokud poplatník žil v domácnosti sám, pokud ale k jeho domácnosti patřila ještě jedna osoba, byla přírážka 10%. V případě vdov a vdovců zvýšení daně o 10% odpadlo. Zvýhodněny zákonem byli ti poplatníci, jež vyživovali jednoho z rodičů nebo vychovali více jak 2 děti včetně. Dále se zde myslelo na mnohočetné rodiny. Poplatníkovi, jehož příjem činil méně, než 26 000 Kč, byla daňová povinnost postupně snižována o 1/10 za další osobu, o 2/10 za další dvě osoby a další třetiny za každou další osobu náležící jeho domácnosti. Při důchodu od 26 do 52 000 Kčs byla povinnost snižována i 1/10 až za třetí osobu v domácnosti.

Daň byla placena formou daňového přiznání vždy za předcházející rok, jehož podání mělo mezní termín do konce února následujícího roku.^{112,113}

Všeobecná výdělková daň

Všeobecná výdělková daň byla spravována II. hlavou zákona o přímých daních. Této dani byly podrobeny osoby nebo skupiny osob, které provozovaly pod svým jménem výdělečný podnik nebo vykonávaly zaměstnání za účelem zisku, a podniky, které

¹¹² STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹¹³Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

doposud nepodléhaly zvláštní dani podle III. hlavy zákona. Nově sem také řadíme podomní a kočovné činnosti. Všeobecné výdělkové dani nepodléhají zaměstnání ve služebním poměru a podniky zemědělského charakteru. Zvláštního osvobození se dostávalo podnikům bez dělníků či s jedním pomocným dělníkem, pokud jejich daňový základ nepřesahuje 7 000 Kč, a také v případě poplatníků nad 65 let, jejichž podnik byl daněn již minimálně 20 let a daňový základ nečinil více než 10 000 Kčs.

Poprvé od vzniku této daně v českých zemích byl čistý zisk jako základ daně. Tento čistý zisk se vypočítával tím způsobem, že se od příjmů odečetly všechny výdaje spojené s podnikáním. Daňová sazba byla stanovena tak, že z prvních 30 000 Kčs zisku bylo odvedeno 0,5%, z daňového základu 110 000 Kčs bylo odvedeno 2,5% , jež bylo označeno za základní sazbu, a pro výtěžek nad 140 000 Kčs byla sazba stanovena na 4%. Pokud ale výtěžek nebyl vyšší než 15 000 Kčs, činila sazba daně ¼ % daní podrobeného výtěžku. Nově byla zvýhodněna svobodná a živnostenská povolání, jejichž daň byla snížena o 20%. U podniků, jejichž kapitál je vyšší než 100 000 Kčs nesměla daň činit méně než 0,5 promile veškerého kapitálu.^{114,115}

Zvláštní daň výdělková

Zvláštní výdělková daň byla definována ve III. hlavě zákona o přímých daních a její struktura byla zachována. Nově byly od daně osvobozeny podniky veřejné správy, státní železnice a monopoly, dále elektrické podniky s menším než 4% vyplácením dividend, zemědělské a lesní podniky, nevýdělečné spolky a sdružení, Národní banka, vybrané druhy pojišťoven, léčebný fond aj. Ministerstvo také mohlo osvobodit podniky, jejichž veřejný zájem převládá před zájmem výdělečným. Základem daně byl ryzí výtěžek zjištěný z obchodní bilance. Sazba zvláštní daně výdělkové činila 8% z ryzího výdělku. U akciových společností byla vedle výdělkové daně ještě rentabilní přírážka při výnosnosti podniku. Naopak zvýhodněných sazeb bylo používáno u živnostníků, hospodářských společenstev, spořitelén, dobročinných, vzdělávacích a kulturních nadací.

---

¹¹⁴ Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

¹¹⁵ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

Poplatník má povinnost hlásit vyměřovacímu úřadu do 15 dní od počátku provozování začátek podnikání.^{116,117}

Pozemková daň

Zásady, na kterých stála pozemková reforma upravená IV. hlavou zákona č. 76/1927 Sb. z. a n. se příliš nezměnily. Stále byly touto daní zatíženy všechny hospodářsky obdělávatelné plochy. Jediné, co se změnilo, byl pozemkový katastr, který byl nově upraven zákonem č. 177/1927 Sb. z. a n.. Nově se rozšířil okruh pozemků a ploch vyjmutých z povinnosti platit daň o neplodné plochy, močály, jezera a rybníky, jež nejsou hospodářsky obdělávány a nejsou užívány pro rybolov, zastavěné plochy a nádvoří, silnice a cesty, které jsou zapsané v pozemkové knize jako veřejný statek, dále náměstí, kostelní prostranství, ulice, pozemkové plochy železničních drah, průplavy, vodovody, koryta řek a potoků. Trvale osvobozené plochy od daně byly zahrady veřejných korporací, jež byly věnovány vědeckým účelům a také spolky, které nedosahovaly zisku a jež se věnovaly vzdělávání a výchově. Dočasně pak byly osvobozeny plochy zničené živelnými pohromami, a to na 10 až 40 let, nově založené vinice 8 až 10 let.

Základem daně byl několikanásobek výtěžku, se kterým byly zapsány parcely do pozemkového katastru, a sazba daně činila 2% z daňového základu. S touto daní je vybírán i příspěvek ve výši 1,5% základu pro vyměření pozemkové daně.

Nová úprava byla pro subjekty daně výhodnější, což bylo způsobeno pozicí agrární strany, která zastupovala zájmy vlastníků pozemků.^{118,119}

Domovní daň

Domovní daň byla upravena V. hlavou zákona o přímých daních a ponechala si své původní rozdělení na daň třídní a daň činžovní. Domovní dani podléhaly všechny budovy spojené se zemí i se zastavěnou plochou a nádvořím, v nichž se nacházely místnosti určené k obydlí. To znamenalo, že již nemusela být celá nemovitost určená k bydlení, ale stačila jenom její část. Osvobozeny od daně byly budovy státní, kde sídlil prezident a

---

¹¹⁶ Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

¹¹⁷ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹¹⁸ Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

¹¹⁹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

diplomaté, budovy k náboženským účelům, zdravotnická a výchovná střediska. Dočasně osvobozeny byly novostavby na nových pozemcích, kde se dříve nestavělo, přístavby, nástavby a přestavby. Toto osvobození bylo stanoveno od 6 do 25 let.

Daň činžovní

Tato daň byla placena v hlavním městě Praze, dále v Brně, ve slovenské Bratislavě, v léčebných lázeňských místech a také ve městech, kde byla pronajata alespoň 1/3 všech obytných místností. V ostatních městech a obcích se platila daň pouze z těch budov, které byly zcela či částečně pronajaté. Daň činžovní se vyměřovala za každý kalendářní rok z nájemného nebo z nájemní hodnoty po srážce odpočitatelných položek. Sazby daně činžovní činily v Praze, Brně a Bratislavě 12%, v ostatních městech a obcích 8%.

Třídní daň

Dani třídní byly podrobeny pouze budovy nepronajaté, které obsahovaly obytné místnosti a to v místech, které nebyly podrobené dani činžovní. Daň třídní je vyměřována podle počtu obytných místností, bylo stanoveno 10 tříd s roční sazbou od 5 do 170 Kč.

Tabulka 7: Sazby daně třídní

<i>Počet obytných místností</i>	<i>Třída</i>	<i>Roční sazba Kčs</i>
1	I.	5
2	II.	10
3	III.	15
4-5	IV.	30
6-7	V.	50
8-9	VI.	70
10-11	VII.	90
12-13	VIII.	120
14-15	IX.	150
16	X.	170

Zdroj: Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

Z tabulky lze vyčíst, že do první třídy patřily budovy s jednou obytnou místností se sazbou 5 Kč a do desáté skupiny zase budovy se 16 obytnými místnostmi se sazbou 170 Kčs. Co se týče budov s více jak 16 místnostmi, za každou další místnost bylo účtováno

20 Kčs. U budov přepychových, příklad u zámků, vil a sanatorií byla sazba zvyšována o 30% a naopak u zchátralých budov byly sazby sníženy o polovinu, tudíž o 50%.^{120,121}

Rentová daň

Rentová daň byla upravena VI. hlavou zákona o přímých daních. Dřívější název této daně byl daň z důchodu. Předmětem této daně byl vymezen v podstatě v původní podobě. Stále postihovala požitky z věcí a majetkových práv, které nebyly zatíženy pozemkovou, domovní nebo výdělkovou daní. Doplněna byla o výčet příjmů, na které se vztahovala. Nicméně příklady i výjimky nebyly jiné než ve starší verzi zákona. Subjektem daně byl označován ten, jež z majetku nebo majetkových práv získával požitek. Sazba rentové daně přímo vybírané činila 3%, u osob starších 65 let se snižovala na polovinu, pokud jejich roční důchod nepřekračoval 15 000 Kčs, při srážkách daně na účet byla její výše 6%, ale je nutno podotknout, že zde byly stanoveny specifické sazby v rozsahu až do 12%, 4% činila daň z úroků korporací, 10% z výkupních rent za provozování státem převzatých podniků a jedno procento z úroků ze zástavních listů a dlužních úpisů.^{122,123}

Daň z tantiém a vyššího služného

Daň z tantiém a z vyššího služného byly upraveny v VII. hlavě zákona o přímých daních. Jak daň z tantiém, tak daň z vyššího služného zůstaly ve své podstatě zachovány. Jediné, co se změnilo, byly vybírané částky, a to směrem nahoru. Důvodem pro ono zvýšení byly dle K. Engliše zkušenosti z řad finančních úřadů, kdy se dokázali někteří podnikatelé, živnostníci a zaměstnanci pomocí různých vedlejších příjmů vyhnout placení daně.

Daň z tantiém postihovala požitky členů představenstva akciových a komanditních společností, a to ve výši 10%, která byla odváděna při výplatě požitků a ukládána do státní pokladny. Zde ale existovala výjimka, že pokud požitky nebyly vyšší než 5 000 Kčs, nevznikala zde povinnost k placení daně.

---

¹²⁰ Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

¹²¹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹²² STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹²³ Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

Daň z vyššího služného byla opět roku 1927 zavedena. Předmětem daně jsou služební požitky, jejichž roční úhrn je vyšší než 100 000 Kčs, pak jsou podrobeny dani ve výši 3%.^{124,125}

Kromě daní zavedených na našem území existovaly státní finanční monopoly. Jednalo se konkrétně o monopoly na tabák, sůl, umělá sladidla a výbušné látky, v jejichž ceně byl ještě navíc započítán akcíz formou příplatku. Dalším příjmem státních rozpočtů byly tzv. státní regály, jež byly odváděny státními podniky za provozování specifické činnosti. Nejčastěji odváděnými regály byly regály loterijní, mincovní a poštovní.

System daní na československém území byl doplněn dále o poplatky. Jednalo se zejména o poplatky z civilně právních jednání, jimž podléhaly listiny a smlouvy, dále o poplatky z obchodně správních jednání, což se týkalo společenských smluv, cenných papírů a směnec, a také správních a soudních poplatků.¹²⁶

Englišova daňová reforma byla formována již od roku 1922, kdy byl ministrem financí předchůdce Karla Engliše, Boleslav Fux. Byla připravována během 1. vlny poválečné hospodářské krize, ale vydána byla až v druhé polovině 20. let. Druhá polovina je označována za zlatou éru hospodářského vývoje v Československu. Byla snížena nezaměstnanost, rostly nominální i reálné mzdy. Reforma, jež vydal, je označována za jeden z nejvýznamnějších zákonodárných činů do roku 1945. Tato reforma měla napomoci unifikovat československé právní předpisy, zjednodušit daňový systém a zvýšit státní příjmy. Jednala se pouze o přímých daní a byla zakotvena v zákoně č. 76/1927 Sb., o přímých daních. Tento zákon platil na celém území Československa a byla tím zrušena dualita u tohoto typu daní. Dalším přínosem této reformy bylo snížení poplatků a přírážek, jež byly zaváděny z přímým daním, což vedlo ke větší daňové únosnosti obyvatel tehdejší republiky.

---

¹²⁴ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1.

¹²⁵ Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] [cit. 5. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

¹²⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

3.3. Vývoj daní od roku 1928 do 1938

Po zlomové reformě z roku 1927 byl daňová soustava pouze doplňována.

Pokud se podíváme na přímé daně, zde byly změny způsobeny ztíženou ekonomickou situací ve 30. letech 20. století. V tomto období narůstal postupně tlak na dodatečné příjmy a výnos z daní velmi rychle klesal. Tato velmi nepříznivá hospodářská situace a také ohrožení ze strany Německa vedlo k zavedení branného příspěvku, mimořádné daně z dividend a některých cenných papírů pevně zúročitelných a příspěvku na obranu státu a o mimořádné dani ze zisku.

V oblasti nepřímých daní byla osamostatněna a následně také zvýšena daň z piva, z limonád, minerálních a sodových vod. Dále byly zavedené některé nové nepřímé daně.¹²⁷

3.3.1. Přímé daně

Branný příspěvek

Branný příspěvek byl upravován zákonem číslo 266/1934 Sb. z. a n., o branném příspěvku. Poplatníky této daně byly všechny osoby bez ohledu na pohlaví, jež byly zároveň poplatníky daně důchodové a nevykonávaly vojenskou službu po dobu nejméně dvanácti týdnů. Tato doba je započata 1. lednem toho roku, ve kterém dosáhnou věku 25 let, a končí 31. prosincem roku, kdy dosáhnou 50 let.

Od tohoto příspěvku byli osvobozeni ti, jež se narodili do roku 1899, dále ti, kteří byli propuštěni z vojenské služby dříve než po 12 týdnech z důvodů nemoci, jež se zhoršila pobytem na vojenské službě, poté hlavy rodiny, ze které již někdo vykonával vojenskou službu, ženy a matky, jejichž příjem nepřesahuje 12 000 Kčs ročně a v poslední řadě cizinci, kteří mají cizí státní příslušnost.

Branný příspěvek byl stanoven na 10% k dani důchodové. Ti, jež měli povinnost srážet důchodovou daň, ji posílali společně s branným příspěvkem, nicméně každá částka putovala na jiný účet správce daně. Branný příspěvek byl vybírán jednou ročně.¹²⁸

---

¹²⁷ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

¹²⁸ Zákon č. 266/1934 Sb., o branném příspěvku. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6113&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Mimořádná daň z dividend a některých cenných papírů pevně zúročených

Tato mimořádná daň byla zakotvena v zákoně číslo 16/1936 Sb. z. a n., o mimořádné dani postihující dividendy a úroky z některých cenných papírů pevně zúročitelných. Tato daň postihovala podíly akcionářů na zisku akciových nebo komanditních společností, jejichž výše překračuje 5% jmenovité hodnoty. Tato daň byla stanovena na 10%, byla vybírána z každé výplaty požitků a odváděna do státní pokladny.

Od této daně byly osvobozeny ty výplaty podílů, které byly vypláceny po pěti letech nečinnosti. To znamená, že v předcházejících pěti letech nevyplácely společnosti žádné úroky nebo dividendy.¹²⁹

Příspěvek na obranu státu a o mimořádné dani ze zisku

Příspěvek na obranu státu a o mimořádné dani ze zisku byl upravován zákonem číslo 247/1937 Sb. z. a n., o příspěvku na obranu státu a o mimořádné dani ze zisků. Tento zákon byl rozdělen na dvě části, jedna se zabývala příspěvkem na obranu státu a druhá oné mimořádné dani ze zisků.

Příspěvek na obranu státu

Tento příspěvek měly povinnosti platit všechny osoby, jak fyzické, pak právnické, které byly povinné platit důchodovou daň v případě fyzických osob, a ty, které byly povinné platit všeobecnou nebo zvláštní výdělkovou daň v případě osob právnických.

Sazba daně byla u fyzických osob rozdílná podle výše příjmů a jejich druhu. U příjmů z požitků se pohybovala od 1,5 do 5%. Nikdy se však nesmělo stát, že by byla vyšší než 60% přírážka k dani důchodové. U příjmů z pozemků, z podniků, z budov, z kapitálu a z jiných pramenů byl vybírán příspěvek ve výši 4% a nesměl být vyšší než 80% přírážka k dani důchodové.

U právnických osob se jednalo o příspěvek ve výši 40% ke všeobecné dani výdělkové nebo ke zvláštní dani výdělkové. Tuto přírážku byly povinny platit i ty podniky, jež byly od zvláštní daně výdělkové osvobozeny. Pro ně činil tento příspěvek 100% daně výdělkové.

---

¹²⁹ Zákon č. 16/1936 Sb., o mimořádné dani postihující dividendy a úroky z některých cenných papírů pevně zúročitelných. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm3f6mjwfzygmmjnga>

Daň byla placena společně s důchodovou daní, ve stejném intervalu a se stejnými lhůtami k zaplacení, nicméně byla opět jako branný příspěvek připsána na jiný účet správce daně.

Mimořádná daň ze zisků

Tato daň se týká všech fyzických a právnických osob, jež podléhaly všeobecné nebo zvláštní dani výdělkové. Sazba daně u podniků podrobených všeobecné dani výdělkové byla rozdělena do 4 částí.

Tabulka 8: Sazby mimořádné daně ze zisků

<i>Částka</i>	<i>Procentní sazba</i>
<i>Do 100 000 Kčs</i>	2,5%
<i>Od 100 000 do 140 000 Kčs</i>	4%
<i>Od 140 000 do 500 000 Kčs</i>	6%
<i>Nad 500 000 Kčs</i>	8%

Zdroj: Zákon č. 266/1934 Sb., o příspěvku na obranu státu a o mimořádné dani ze zisků. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

U podniků podléhajících zvláštní dani výdělkové byla sazba stanovena podle druhu podniku, a to na 10, 6 nebo 100%.¹³⁰

3.3.2. Nepřímé daně

Daň z piva

Daň z piva byla osamostatněnou daní a upravoval ji zákon č. 168/1930 Sb. z. a n., o dani z piva. Předmětem daně z piva byl alkoholický nápoj z přísadou chmele. Sazba daně byla různá podle druhu piva a byla odváděna za každý litr.

Tabulka 9: Sazby daně z piva

<i>Druh piva</i>	<i>Sazba</i>
<i>výčepní pivo</i>	46 haléřů
<i>ležák</i>	60 haléřů
<i>pivo speciální</i>	80 haléřů

Zdroj: Zákon č. 168/1930 Sb., o dani z piva. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/080-1930.pdf>

¹³⁰ Zákon č. 247/1937 Sb., o příspěvku na obranu státu a o mimořádné dani ze zisků. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

Daň byli povinni platit ti, jež vyráběli pivo pro další prodej, ti, kteří jej vyráběli pro vlastní spotřebu a také dovozci piva ze zahraničí. Naopak osvobození byli ti, jež pivo vyváželi mimo území Československé republiky.¹³¹

Daň z minerálních olejů

Tato daň byla upravována zákonem č. 77/1931 Sb. z. a n., o spotřební dani z minerálních olejů. Předmětem daně byly veškeré minerální oleje získány na československém území, či sem byly dovezeny z ciziny. Sazba daně byla dvojího typu a byla splatná za každých 100 kg čisté váhy. První se týkala minerálních olejů, jejichž hustota při 15° C nedosahuje 790° tisícin hustoty čisté vody a činila 75 Kč, a druhá, jež se týkala minerálních olejů o hustotě 790° tisícin hustoty čisté vody nebo vyšší a činila 15 Kčs.

Tato daň z tuzemské těžby nebo výroby byla splatná zpravidla při vyklizení dolů nebo výrobišť a povinni ji platit byly podnikatelé nebo samotné výrobiště.

Pokud měly podniky zásoby ropy, hnědouhelného a břidlicového dehtu přesahující 100 kg čisté váhy, byly nuceny platit dodatečnou daň. Tato daň byla ve výši:

- 15 Kčs, pokud se jednalo o ropu,
- 15 Kčs, pokud se jednalo o oleje získané z ropy a jejichž hustota je menší než 790° tisícin hustoty čisté vody
- 15 Kčs, pokud byla zásoba olejů získaných z dehtu a jejichž hustota je menší než 790° tisícin hustoty čisté vody
- 15 Kčs v případě zásoby benzolu.¹³²

Daň ze zapalovadel

Daň ze zapalovadel byla zákonem č. 1/1931 Sb. z. a n., jímž se mění daň ze zapalovadel. Tato novela změnila sazby daně a nově utřídila typy zapalovadel. Sazba daně u sířených zápalek činila 12 haléřů z každého balení, jež obsahovalo méně než 90 ks. Pokud obsahovalo více než 90 ks, tak dalších 12 haléřů za každých dalších 90 ks. U jiných zápalek byla sazba 12 haléřů za každé balení o méně než 60 ks včetně. Pokud balení obsahovalo více než 60 ks, platilo se dalších 12 haléřů za každých dalších 60 ks.

---

¹³¹ Zákon č. 168/1930 Sb., o dani z piva. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/080-1930.pdf>

¹³² Zákon č. 77/1931 Sb., o spotřební dani z minerálních olejů. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/038-1931.pdf>

V případě zapalovacích svíček byla sazba daně 60 haléřů z každého balení, jež obsahovalo méně než 60 ks včetně a dalších 60 haléřů bylo placeno z dalších 60 ks.

Dále zde existovaly sazby daně pro zapalovadla jiného druhu. Sem řadíme kapesní zapalovače vážící méně než 25 gramů, za jež se platilo 5 Kčs, dále těžší kapesní zapalovače než je 25 gramů, za jež se platilo 10 Kč, a v poslední řadě stolní a nástěnné zapalovače, u kterých činila sazba daně 30 Kčs.

I u zapalovadel existovalo dodatečné zdanění. Toto zdanění se týkalo zásob na skladech v továrnách na zápalky nebo v obchodech. Toto zvýšení bylo u sířených zápalek 10 haléřů, i jiných zápalek 10 haléřů a u zapalovacích svíček 50 haléřů. Tomuto zvýšení nepodléhaly zápalky a zapalovací svíčky, jejichž zásoba nepřekračovala jednu celou bednu.¹³³

Daň z droždí

Daň z droždí byla jednou z nově vzniklých daní v Československu v roce 1932. Byla upravována zákonem č. 123/1932 Sb. z. a n., o spotřební daní z droždí. Předmětem této daně bylo droždí získané na našem území anebo sem dovezené. Droždím rozumíme nejenom kvasnice vyráběné v droždárnách, ale také ty kvasnice, jež jsou potřeba k výrobě piva nebo vína. Sazba daně činila 5 Kčs za každý kilogram vlastní váhy. Povinnost platit tuto daň měli podnikatelé vlastníci výrobní linky a povinnost vzniká dnem výroby.¹³⁴

Daň z elektrických zdrojů záření

Tato daň byla další v řadě nově vzniklých nepřímých daní. Byla zakotvena v zákoně č. 38/1933 Sb. z. a n., o dani z elektrických zdrojů záření. Této dani podléhaly:

- Elektrické žárovky mimo uhlovláknové,
- Elektronové lampy mimo usměrňovací,
- Uhlíky osvětlovací,
- Ostatní elektrické zdroje záření, např. žárovky uhlovláknové, lampy rtuťové, lampy a trubice neonové apod.

---

¹³³ Zákon č. 1/1931 Sb., jímž se mění daň ze zapalovadel. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1932/001-1932.pdf>

¹³⁴ Zákon č. 123/1932 Sb., o spotřební daní z droždí. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1932/042-1932.pdf>

Pokud se podíváme na daň z elektrických žárovek, ta se řídila podle příkonu (od 5 do 500 wattů) a v peněžním rozmezí od 0,20 do 10 Kčs. Byla zde přírážka 2,50 Kčs za každých započatých 100 wattů. Co se týče žárovek vícevláknových, platila se daň podle příkonu všech vláken, u elektronových lamp 10 Kč a u ostatních předmětů byla daň 25% z ceny produktu.

Poplatníkem daně byl ten, jež vyráběl předměty uvedené v zákoně v tuzemsku pro další prodej, pak ten, kdo je vyráběl pro vlastní spotřebu a importéři. Povinnost platit daň vzniká při dalším prodeji před vypravením předmětů z podniku, při vlastní spotřebě a při importu vzniká před použitím a při vzniku platební povinnosti.¹³⁵

Daň z motorových vozidel

Předmětem a základem daně jsou motorová vozidla používaná k jízdě po veřejných cestách, nikoliv však po kolejích. Naopak této dani nepodléhají silniční válce a jiné stroje určené k opravě a úpravě povrchu komunikace, dále jízdní kola s motorem do 0,1 l a motorové vozíky pro invalidy.

---

¹³⁵ Zákon č. 38/1933 Sb., o dani z elektrických zdrojů. [online] [cit. 7. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=5628&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Tabulka 10: Sazby daně z motorových vozidel

<i>Druh motorového vozidla</i>	<i>Sazba</i>
<i>Jízdní kola s pomocným motorem do 0,1 l, motorová kola, s přívěsnými vozíky, motorové tříkolky</i>	130 Kčs
<i>Osobní automobily</i>	Od 250 do 4 500 Kčs
<i>Autobusy za každých 100 kg vlastní váhy</i>	35 Kčs
<i>Motorové tříkolky určené k dopravě nákladů</i>	500 Kčs
<i>Nákladní automobily za každých 100 kg vlastní váhy</i>	32,50 Kčs
<i>Traktory za každých 100 kg vlastní váhy</i>	70 Kčs
<i>Motorová vozidla s elektropohonem nebo jiným než je minerální olej</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>U osobních automobilů a u autobusů za každých 100 kg váhy</i> 	50 Kčs
<ul style="list-style-type: none"> • <i>U nákladních automobilů za každých 100 kg váhy a únosnosti</i> 	40 Kčs
<ul style="list-style-type: none"> • <i>U traktorů za každých 100 kg váhy</i> 	85 Kčs

Zdroj: Zákon č. 77/1935 Sb., o dopravě motorovými vozidly a jich zdanění. [online]

Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6215&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Nově byla zavedena daň pro cizozemská motorová vozidla a vlečné vozy, které na naše území přijížděly na přechodnou dobu. Tato daň byla stanovena na den pobytu nebo na jeho část, v některých případech za každý vlečný vůz. Sazba daně činila:

- u motorových kol, kol s přívěsným vozíkem a motorových tříkolek 2 Kčs,
- u osobních automobilů 10 Kčs,
- u autobusů 20 Kčs,
- u nákladních automobilů, traktorů, vlečných vozidel 150 Kčs, ale může zde být sazba snížena, pokud vozidlo jede pouze v celním pohraničním pásmu.¹³⁶

Daň z přípravků ke kypření těsta

Spotřební daň z přípravků ke kypření těsta byla nově vzniklou daní v roce 1936 a byla zakotvena v zákoně č. 40/1936 Sb. z a n., o spotřební dani z přípravků ke kypření těsta. Předmětem daně byly přípravky ke kypření a ke kynutí těsta, jež byly vyrobené na našem

¹³⁶ Zákon č. 77/1935 Sb., o dopravě motorovými vozidly a jich zdanění. [online] [cit. 7. 3. 2017] dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6215&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

území nebo sem byly dovezeny. Přípravky ke kypření a kynutí těsta jsou označovány příspěvky mimo droždí, jež chemickou reakcí zapříčiní vykynutí těsta.

Daňová sazba se rozdělovala do dvou základních skupin.

Tabulka 11: Rozdělení sazeb z přípravků ke kypření těsta

<i>Látky, jež vyvinou plynné zplodiny chemickou reakcí</i>	<i>Látky, jež vyvinou plynné zplodiny chemickým rozkladem</i>
<ul style="list-style-type: none"> • 30 haléřů za daňovou jednotku¹³⁷, dvojnásobná daň byla uvalena při vzniku více jak 2,70 gramu plyných zplodin 	<ul style="list-style-type: none"> • 20 Kčs za jeden kilogram a vztahovalo se to pouze na kyselý uhličitan amonný

Zdroj: Zákon č. 40/1936 Sb., o spotřební dani z přípravků ke kypření těsta. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/011-1936.pdf>

Poplatníci daně byli podnikatelé vlastníci výrobiště, a pokud se jednalo o dovoz prášků do pečiva, byl povinen platit daň ten, jemuž byla zásilka určena.

Osvobozeny od daňové zátěže byly přípravky na kypření, jež byly exportovány do ciziny a pak také ty prášky, jež nebyly určeny k účelu kypření.¹³⁸

Daň z kyseliny octové

Daň z kyseliny octové byla nově vzniklou daní v roce 1936 a byla zakotvena v zákoně č 41/1936 Sb. z. a n., o spotřební dani z kyseliny octové. Předmětem daně byla kyselina octová nebo též jen ocet, která byla vyrobena na našem území jinak, než kvašením nezdaněného lihu. Této dani podléhala též kyselina octová a ocet, jež byly dovezeny na naše území z ciziny a opět byly vyrobeny jinak než kvašením lihu.

Úředně stanovená cena za jeden hektolitr nezdaněného lihu určeného k výrobě octu činila 12 Kčs. Daň za kilogram vodyproště kyseliny octové poté byla ve výši:

- 6 Kč v případě vyklizené z výrobiště v mezích vyskladňovacího oprávnění,
- 20 Kčs v případě vyklizené z výrobiště nad vyskladňovací oprávnění.

¹³⁷ Daňovou jednotkou rozumíme množství prášku do pečiva v gramech, jež zapříčiní vykynutí těsta k 500 gramů mouky a jež vyvine méně než 2,70 gramu plyných zplodin.

¹³⁸ Zákon č. 40/1936 Sb., o spotřební dani z přípravků ke kypření těsta. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/011-1936.pdf>

Platební povinnost měl podnikatel vlastníci výrobiště, dále má tuto povinnost ten, jež použil kyselinu octovou k jiným než povoleným účelům. Daňová povinnost vznikala při výrobě a byla splatná do 15. dne následujícího kalendářního měsíce, kdy byla kyselina octová odbavena z výrobiště a poslána do oběhu. Osvobozena od daně byla ta kyselina, jež byla vyvezena do ciziny, ta, jež byla použita na našem území k jiným než potravinářským účelům a v posední řadě ta, která nebyla vhodná k lidskému užití.¹³⁹

Daň z umělých jedlých tuků

Tato daň byla zakotvena v zákoně č. 180/1936 Sb. z. a n., o dani z umělých tuků. Předmětem daně byly jedné mastné oleje, pod čím rozumíme všechny tuky rostlinného a živočišného původu, jež jsou určeny k jídlu nebo k přípravě pokrmů, potom výrobky podobné máslu jako umělé máslo nebo margaríny, a nakonec výrobky podobné sádlu, které nebyly obsahem tuku výlučně sádlem.

Sazba daně činila na kilogram vlastní váhy:

- z jedlých mastných olejů určených k jídlu a k výrobě pokrmů 2 Kčs
- z výrobků podobných máslu 1,80 Kčs
- z výrobků podobných sádlu 0,80 Kčs

Pokud podnik vyrobil více, než přiznával, byl povinen zaplatit ke každému kilogramu čisté váhy umělého jedlého tuku navíc 3 Kčs.

Stejně jako u daně z minerálních olejů a zapalovadel, tak i zde existovala dodatečná daň. Podniky, jejichž zásoba v době počátku účinnosti zákona činila více než 100 kg mimo podnik, měly povinnost tuto daň platit. Sazba této daně byla uvalena na každý kilogram čisté váhy:

- z jedlých mastných olejů určených k jídlu a k výrobě pokrmů 50 h
- z výrobků podobných máslu 40 h
- z výrobků podobných sádlu 20 h.

Povinnost platit daň měli ti, jež v tuzemsku vyráběli umělé jedné tuky pro následný prodej, dále ti, jež jej vyráběli pro vlastní spotřebu a importéři. Naopak osvobození byli

---

¹³⁹ Zákon č. 41/1936 Sb., o spotřební dani z kyseliny octové. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/011-1936.pdf>

ti, kteří umělé jedlé tuky vyváželi mimo naše území a ty tuky, jež byly určeny pro technické účely a nebyly způsobilé k lidskému požívání.¹⁴⁰

Daň z limonád, minerálních a sodových vod

Daň z limonád, minerálních a sodových vod byla zakotvena v zákoně č. 248/1937 Sb. z. a n., o dani z limonád, minerálních a sodových vod a jedná se o osamostatněnou daň. Jak je již z názvu zákona jasné, předmětem daně byly limonády, minerální a sodové vody. Sazby daně byly uvaleny na každý litr nápoje.

Tabulka 12: Sazby daně z limonád, minerálních a sodových vod

<i>Druh nápoje</i>	<i>Sazba</i>
<i>limonády</i>	32 haléřů
<i>minerální vody</i>	28 haléřů
<i>sodovky</i>	28 haléřů

Zdroj: Zákon č. 248/1937 Sb., o dani z limonád, minerálních a sodových vod. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

Povinnost daň platit měl ten, jež nápoje vyráběl pro následný prodej, ten, kdo jej vyráběl pro vlastní spotřebu a importér. Naopak osvobození od daně byli ti, jež sice nápoj vyráběli pro vlastní spotřebu, ale zásoba nečinila více než 20 litrů, dále výrobci minerálních vod, jež je darovali svým hostům v lázních zdarma a nápoje vyvážené ze země.¹⁴¹

Všeobecná daň nápojová

Byla upravena zákonem č. 249/1937 Sb. z. a n. Tato daň se platila z každého litru následujících nápojů:

¹⁴⁰ Zákon č. 180/1936 Sb., o dani z umělých tuků. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6600&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

¹⁴¹ Zákon č. 248/1937 Sb., o dani z limonád, minerálních a sodových vod. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

Tabulka 13: Sazby všeobecné daně nápojové

<i>Druh nápoje</i>	<i>Sazba</i>
<i>hroznové víno do 14% alkoholu, moštu a šťáv z hroznů</i>	80 haléřů
<i>hroznové víno nad 14% alkoholu</i>	2 Kčs
<i>víno do 14% alkoholu, moštu a šťáv z jiného ovoce</i>	40 haléřů
<i>víno z jiného ovoce nad 14% alkoholu</i>	2 Kčs

Zdroj: Zákon č. 249/1937 Sb., jímž se zavádí všeobecná daň nápojová. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

Povinnost platit daň měla stejná skupina lidí, jako tomu bylo u piva a limonád. Naopak osvobozeni byli ti, kteří vyráběli víno a mošty pro vlastní spotřebu a úhrn jejich množství nebyl vyšší než 200 litrů za rok, a další podmínkou bylo, že se jednalo o nápoje vyráběné z vlastní sklizně. Pokud ovoce nepocházelo z jeho sklizně, bylo zde výrobní omezení do 50 litrů za každý rok.¹⁴²

Sledované období, tj. léta 1928 – 1939 jsou ve znamení druhého a třetího cyklu hospodářské krize, která měla za následek zvýšení nezaměstnanosti, zhroucení vývozu díky nízkému objemu průmyslové výroby, byl vysoký počet exekucí díky nepříznivé sociální situaci. První krize byla datována v letech 1929 – 1933 a měla horší průběh než v jiných státech světa. Československá vláda se pokoušela krizi překonat pomocí půjček, organizací sociálních akcí pro dělníky a nezaměstnané. Obnovení hospodářství nastalo až tehdy, kdy Československá republika začala houfně podporovat export a výrobu zbraní, jelikož pocítovala ohrožení ze strany západního souseda, Německa. V této době, v roce 1936, byly na československém území vybudovány strategické komunikace, železniční spojení, opevnění u hranic a bylo nashromážděno spousta vojenských zásob kvůli hrozbě blížící se světové války. Koncem roku 1938, konkrétně 28. září, proběhla v německém Mnichově konference, na níž byl zpečetěn další osud Československé republiky. Bylo zde rozhodnuto o záběru českého pohraničí a slovenského území Děvín a Petržalka. Nejen Německo si odkrojilo z našeho územního koláče, také Polsko s Maďarskem si

¹⁴² Zákon č. 249/1937 Sb., jímž se zavádí všeobecná daň nápojová. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

sebraly kus. Tento akt byl počátkem téměř sedmiletého nacistického období a také prvním signálem, že se blíží další světová válka.

3.4. Vývoj daní od roku 1939 do roku 1945

Na začátku podkapitoly je nutno podotknout, že se v historii Československé republiky jedná již o druhé období nesvobody, která se samo sebou dotkla i daňové soustavy. Na českém území vznikl dne 16. 3. 1939 Protektorát Čechy a Morava, jež byl vyhlášen zákonem č. 75/1939 Sb. z. a n., o Protektorátu Čechy a Morava. Na území českých zemí byla postupně zavedena říšskoněmecká daňová soustava, na území Slovenska a Podkarpatské Rusi soustava maďarská. Hlavním břemen pro financování byly daně přímé, daně nepřímé a cla plynuly přímo do říšské pokladny. Jelikož příjmy z daní přímých nebyly dostatečné, byly postupně zvyšovány stávající daně a byly zaváděny přírážky k nim. Nově vzniklé daně byly daň z vystěhování, daň z obratu, daň z požární ochrany, směnečná daň, daň z majetku, směnečná daň, daň z přepravy kolejovými vozy, daň ze mzdy, daň korporační a výdělková daň korporací. Z přírážek je zde válečná přírážka na zboží široké spotřeby, jež se týkala alkoholu a cigaret.

Daň z vystěhování

Již na počátku druhé světové války byla zavedena daň z vystěhování. Byla zakotvena ve vládním nařízení č. 287/1939 Sb. z. a n., o dani z vystěhování. Této dani byly podrobeni ti, jež byli dne 28. února 1939 státními občany Československa, 31. března 1931 příslušníky Německa, 1. ledna 1938 rakouskými občany, dále ti, jež v době vystěhování neměli žádné státní občanství a osoby, jež byly státními občany Československa, a nestali se občany Německé říše. Od daně byli naopak osvobozeni ti, jež byli osvobozeni od daně důchodové, nebo osoby, jejichž jmění nedosahovalo 200 000 Kčs. Daňová povinnost vznikala pro poplatníky, kteří se vystěhovali jak přede dnem účinnosti tohoto nařízení, tak i během účinnosti. Daň činila 25% z čisté hodnoty majetku ke dni vzniku daňové povinnosti.¹⁴³

Daň z obratu

Daň z obratu byla upravena říšským přepisům vládním nařízením č. 314/1940 Sb. z. a n., o dani z obratu. Předmětem daně byly obraty uskutečněné podnikatelem v tuzemsku a také vlastní spotřeba podnikatele. Daňová sazba 2% a snížená 1% zůstaly zachovány, ale byla zavedena nová snížená sazba 0,5% u dodávek předmětů ve velkém, pokud je podnikatel získal od jiného, neopracoval je a ani nezpracoval. Dalším kritériem pro

---

¹⁴³ Vládní nařízení č. 287/1939 Sb., o dani z vystěhování. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1939/103-1939.pdf>

snížení daně bylo, že tyto dodávky nečinily více než 75% celkového obratu podnikatele. Byla také zavedena nová zvýšená sazba daně na 2,5%, jež se týkala podnikatelů, jejichž celkový obrat přesahoval 10 000 000 Kčs.¹⁴⁴

Daň z požární ochrany

Tato daň byla zavedena vládním nařízením č. 31/1942 Sb. z. a n., o dani z požární ochrany. Předmětem daně byl příjem pojišťoven zabývajících se požárním pojištěním a pojistitelů na území Protektorátu Čechy a Morava. Základem daně byl úhrn pojistných platů za čtvrtletí a sazba činila z této částky 6%.¹⁴⁵

Směnečná daň

Tato daň byla zavedena vládním nařízením č. 385/1942 Sb. z. a n., o směnečné dani. Předmětem této daně byly vydané směnky na území Protektorátu Čechy a Morava. Za směnku byly považovány nejen směnky vlastní a cizí, ale i listiny označované za směnky, jež nesplňovaly všechny náležitosti směnky, směnky neúplné.

Základem daně byla směnečná suma. Pokud na směnce nebyla uvedena směnečná suma, byl jako základ daně určená finanční obnos ve výši 100 000 K. Daňová sazba činila 1 promile a byla snižována na polovinu u smének, jež byly vystavené do ciziny a také z ciziny.¹⁴⁶

Daň z majetku

Daň z majetku byla zavedena vládním nařízením č. 410/1942 Sb. z. a n., o dani z majetku. Daňové povinnosti byly podrobeny všechny fyzické osoby, jež měly svůj obvyklý pobyt na území Protektorátu Čechy a Morava a dále akciové společnosti, těžířstva, právovárečná měšťanstva, pojišťovny, úvěrní ústavy, výdělková a hospodářská společenstva, neveřejné spolky, nadace, církve a neodevzdané pozůstalosti, jež se nacházely na našem území. Naopak osvobozena od daně byla ustanovení mezinárodních smluv, dobročinné organizace, Říšská banka, Německá rentová banka apod. Základem pro vyměření daně pro fyzické osoby bylo 100 000 K pro poplatníka, 100 000 K pro manželku či družku, 100 000 K pro každé nezletilé dítě či nezletilého příslušníka rodiny.

---

¹⁴⁴ Vládní nařízení č. 314/1940 Sb., o dani z obratu. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=8898&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

¹⁴⁵ Vládní nařízení č. 31/1942 Sb., o dani z požární ochrany. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=9912&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

¹⁴⁶ Vládní nařízení č. 385/1942 Sb., o směnečné dani. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10496&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Dalších 100 000 K bylo oproštěno od daně, pokud bylo poplatníkovi více než 60 let, byl nejméně 3 roky neschopen výdělků, poslední roční důchod nebyl vyšší než 30 000 K a výše jeho majetku nesměla být více než 1 000 000 K. Co se týče židovského obyvatelstva, jich se žádné zvýhodnění netýkalo. U korporací byly základy daně následující:

- u akciových společností 500 000 K,
- u společností s ručením omezeným 200 000 K,
- u těžářstev a právovárečných měšťanstev 100 000K,
- u ostatních korporací je daň předepsána pouze v případě, pokud je souhrn majetku vyšší než 100 000 K.

Sazba daně činila 5% podrobeného majetku.¹⁴⁷

Daň z přepravy kolejovými drahami

Jedná se o novou daň zavedenou vládním nařízením č. 282/1942 Sb. z. a n., o dani z přepravy kolejovými drahami. Předmětem daně je přeprava osob a zavazadel po kolejových drahách veřejnou dopravou, a také přeprava zboží veřejnou i neveřejnou dopravou. Této dani podléhala pouze přeprava na území Protektorátu Čech a Moravy. Osvobození od daně se týkalo osobní přepravy dělníků, žáků, vojáků a přepravy zavazadel vojenského rázu. Pokud se jednalo o zboží, osvobozena byla přeprava poštovních zásilek, zboží určené pro dráhy, zboží pro provozní účely státu, přeprava uhlí, koksů, briket, přeprava odpadků aj.

Sazby daně byly odlišné pro přepravu osob, zavazadel a zboží.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Vládní nařízení č. 410/1942 Sb., o dani z majetku. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10521&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

¹⁴⁸ Vládní nařízení č. 282/1942 Sb., o dani z přepravy kolejovými drahami. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10393&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Tabulka 14: Sazby daně z přepravy kolejovými drahami

<i>Druh přepravy</i>	<i>Sazba</i>
<i>Přeprava osob</i>	U drah s více vozovými třídami a) z čisté přepravní ceny: <ul style="list-style-type: none"> • první vozová třída 16% • druhá vozová třída 14% • třetí vozová třída 11% b) z čisté přepravní ceny: <ul style="list-style-type: none"> • přechod do vyšší třídy 12% U drah s jednou vozovou třídou 12% Přeprava pouličními drahami 6%
<i>Přeprava zavazadel</i>	12%
<i>Přeprava zboží</i>	7%

Zdroj: Vládní nařízení č. 282/1942 Sb., o dani z přepravy kolejovými drahami. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10393&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Daň ze mzdy

Tato daň byla zakotvena ve vládním nařízení č. 105/1943 Sb. z. a n., o srážce daně důchodové ze mzdy (daň ze mzdy). Daň ze mzdy je daň důchodová zaměstnanců z jejich příjmů a vybírá se srážkou ze mzdy.¹⁴⁹

Daň korporační a výdělková daň korporací

Daň korporační

Daň korporační byla zavedena vládním nařízením č. 4/1944 Sb. z. a n., o dani korporační a o výdělkové dani korporací. Této dani byly podrobeny korporace, jež měly sídlo na území Protektorátu Čechy a Morava. Týkalo se to kapitálových společností, výdělkových a hospodářských společenstev, pojišťoven, právnických osob soukromého práva apod. Osvobození od daně se týkalo pošt, spořitelen, loterijních podniků, bank, dobročinných společností aj. Základní sazba byla 30%, pokud měla společnost vyšší důchod než 1 000 000 K, sazba se zvyšovala na 40%. V případě úvěrových ústavů a hypotečních bank byla sazba 115%, ale pokud byl důchod vyšší než 1 000 000 K, zvyšovala se na 20%. K této dani byla vybírána přírážka ve výši 25%, pokud důchod přesahoval částku 500 000

¹⁴⁹ Vládní nařízení č. 105/1943 Sb., o srážce daně důchodové ze mzdy (daň ze mzdy). [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10832&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

K. Pokud byl důchod vyšší 5 000 000 K, byla tato přírážka zvýšena na 37,5% daně korporální.

Výdělková daň korporací

Tato daň byla zavedena stejným vládním nařízením jako daň korporální. Poplatníky této daně byli ti, jež provozovali na území Protektorátu Čechy a Morava živnostenské podnikání. Sazba daně činila 10% základu daně korporální a 5 promile majetku výdělečného, pokud je jeho hodnota alespoň 30 000 K.¹⁵⁰

Československá republika byla od roku 1938 menší o 30% a počet obyvatel klesl o více než 33%. S tímto odtržením jsme ztratili většinu průmyslu, který se nacházel právě v pohraničí, jež bylo zabráno Německem. Dále jsme přišli o lesy a ornou půdu, a všechny důležité komunikace a železniční spojení byly zpřetrhány, aby nemohla republika v budoucnu plánovat vojenský odpor. Období od 1. října 1938 do 14. března 1939 bylo označováno za druhou republiku, na jejíž území byla postupně omezována svoboda a demokracie. V březnu 1939 se z českého vnitrozemí stal díky rozhodnutí Adolfa Hitlera Protektorát Čechy a Morava, jež byl díky své poloze ve středu Evropy a průmyslovému potenciálu pro něj velkým přínosem. Česká správa byla od té doby omezována a postupně se z ní stával pouze výkonný orgán. Na strategicky důležité posty byli dosazováni němečtí úředníci a bylo zavedeno válečné řízení hospodářství, jež regulovalo zemědělskou a průmyslovou výrobu, byla zavedena kontrola zahraničního obchodu, mezd, cel, byly zaváděny nucené práce a přidělový systém na lístky. Dalším krokem ke vtažení českých zemí ještě víc do Německa byla postupná germanizace a likvidace českého národa. Na českém území byly zavedeny v jeden čas dvě měny, Pražská národní banka ale nesměla vydávat marky zpět do oběhu, ty byly posílány zpět do Německa a připisovány jako pohledávka vůči českým zemím. Tyto pohledávky ale v Německu ztroskotaly a nákupy v českých zemích byly tím pádem bez ekvivalentního plnění.

Co se týče daní, byly na našem území postupně zaváděny říšskoněmecké daně, plus jsme byli ještě nuceni platit matrikulární příspěvek, jež byl zvláštní daní, která se platila za ochranu našeho území Německem. Všechny daně vybrané na našem území putovaly do říšské pokladny, byly postupně zvyšovány, jelikož příjmy nebyly dostatečně vysoké na financování války.

---

¹⁵⁰ Vládní nařízení č. 4/1944 Sb., o dani korporální a o výdělkové dani korporací. [online] [cit. 8. 3. 2017] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=11084&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

4 Zhodnocení a shrnutí prováděných daňových reforem na území ČR

Velmi důležitým datem v historii českého státu byl vznik samostatného Československa 28. října 1918. Od této doby se usilovalo o unifikaci daňového systému, který na našem území neexistoval. Existoval zde daňový dualismus, což vedlo k nesouměrnému daňovému zatížení všech tří částí nově vzniklého státu – Česka, Slovenska a Podkarpatské Rusi.

V období 1918 až 1927 vzniklo několik nových daní, ale také byly některé zrušeny. Během let přibývaly nové zákony a zákonná nařízení, což zapříčinilo, že daňová soustava se stávala nesrozumitelnou a naprosto neprůhlednou. Mezi nově vzniklé přímé daně řadíme:

- **daň z válečných zisků a válečné přírážky (vznik 1916),**
- **daň z cennými papíry (vznik 1921),**
- **daň z vodní síly (vznik 1921),**
- **daň z majetku (vznik 1920).**

Co se týče přímých daní novelizovaných, zde uvádíme:

- **daň převodní** - nastalo zvýšení sazby, v roce 1921 byla 1%, postupně se zvýšila na 3%,
- **daň z obohacení** – u daně darovací rozšířen okruh na všechny dary nemovitostí,
- **pozemkovou daň** – odstraněna možnost odepisování 15% z osobních daní a zvýšení na 22,7% čistého katastrálního výnosu,
- **daň domovní** – nastalo zvýšení sazby prvně na 26,66%, poté až na dvojnásobek, a dále se prodlužovalo osvobození u novostaveb díky poválečné bytové krizi,
- **výdělkovou daň** – u všeobecné výdělkové daně došlo k odstranění kontingentování a při výpočtu se přihlíželo nově ke skutečně doloženému zisku, kdy měl daňový subjekt možnost se odvolat, pokud byla daň vyšší než jeho skutečný zisk; u výdělkové daně veřejně účtujících podniků došlo k rozšíření subjektů, sazba byla snížena a v roce 1920 se změnil její název na zvláštní daň výdělkovou,

- **daň důchodovou** – došlo ke zvýšení daněprostého minima díky znehodnocování měny,
- **daň z vyššího služného (zrušena 1919).**

Nepřímé daně, jež byly novelizovány:

- **daň z lihu (vznik 1919)** – sazby byly zvýšeny o 50 haléřů, pokud při jeho výrobě vznikalo lisované droždí,
- **dopravní daň (vznik 1921)** – dříve poplatek, nyní daň.

Nepřímé daně, jež ve sledovaném období vznikly:

- **všeobecná nápojová daň (1920),**
- **daň z uhlí (vznik 1923),**
- **daň z masa (vznik 1923),**
- **daň přepychová (vznik 1923)**
- **daň z motorových vozidel (vznik 1927).**

Rok 1927 byl rokem tzv. Englišovy reformy, která měla na úkol unifikovat daňovou soustavu. Tato reforma byla označována za jeden z nejvýznamnějších zákonodárných činů do roku 1945 a týkala se pouze přímých daní.

U přímých daní došlo v Englišově daňové reformě k následujícím změnám:

- u **důchodové daně** došlo ke zrušení dosavadních výjimek ze zákona a byl rozšířen okruh poplatníků, další novinou byla zdaňovací jednotka domácnost a progresivně zvyšující se sazba,
- u **všeobecné výdělkové daně** došlo k tomu, že za základ daně byl považován čistý zisk, tudíž zisk po odečtení všech výdajů spojených s podnikáním, sazba byla stanovena progresivně a pohybovala se od 0,5 – 4% a nově byla také zvýhodňována svobodná a živnostenská podnikání.
- u **zvláštní daně výdělkové** došlo k osvobození podniků veřejné správy, státních železnic a monopolů, Národní banka aj, sazba činila 8% z ryziho výdělku,
- u **pozemkové daně**, kde byl rozšířen okruh pozemků a ploch, na které se nevztahovala povinnost platit dan, sazba byla stanovena na 2% z daňového základu a společně s ní byl vybírán poplatek 1,5% základu pro vyměření pozemkové daně,

- u **domovní daně** zůstalo rozdělení na daň třídní a daň činžovní, novinkou bylo, že dani domovní podléhaly všechny budovy, v nichž se nacházely obyvatelné místnosti, což znamenalo, že již nemusela být celá budova určena k bydlení, ale pouze její část,
- u **rentové daně** došlo ke změně názvu, původně se jednalo o daň z důchodu, byla doplněna o příjmy, na které se vztahovala,
- u **daně z tantiém a vyššího služného** došlo ke zvýšení sazeb.

Po roce 1927 byla daňová reforma poměrně stabilní a byla pouze doplňována. V důsledku hospodářské krize došlo k navýšení daňových sazeb a k zavádění různých přírážek ke stávajícím druhům daní. Právě tato hospodářská krize, ale i hrozba nové války, způsobila, že vzniklo hned několik nových daní a příspěvků. U nepřímých daní došlo k jejich osamostatnění, například daň z piva nebo všeobecná daň nápojová, ale také vznikaly daně nové.

Mezi nově vzniklé přímé daně řadíme:

- **branný příspěvek (vznik 1934),**
- **mimořádnou daň z dividend a některých cenných papírů pevně zúročených (vznik 1936),**
- **příspěvek na obranu státu a o mimořádné dani ze zisku (vznik 1937),**

Nepřímé daně, jež vznikly ve sledovaném období:

- **daň z piva (osamostatněna 1930),**
- **daň z minerálních olejů (vznik 1935),**
- **daň z droždí (vznik 1932),**
- **daň z elektrických zdrojů záření (vznik 1933),**
- **daň z přípravků a kypření těsta (vznik 1936),**
- **daň z kyseliny octové (vznik 1936),**
- **daň z umělých jedlých tuků (vznik 1936),**
- **daň z limonád, minerálních a sodových vod (osamostatnění 1930),**

Mezi novelizované nepřímé daně uvádíme:

- **všeobecnou daň nápojovou** – zůstala zde daň z hroznového vína do 14% a nad 14% alkoholu, z vína jiného než z hroznů do 14% a nad 14%,

- **daň z motorových vozidel** – nově byla zavedena daň pro cizozemská vozidla a vlečné vozy, které k nám přijížděly na určitou dobu a sazba byla stanovena buď na den, část dne nebo na každý vlečný vůz.

Počátek druhé světové války znamenal pro Československo zábor německou říší. Tento krok byl pro vývoj daňové soustavy negativní a ten se prakticky zastavil. V okrajových částech byl zaveden daňový systém říšskoněmecký a výnos z cel a nepřímých daní putoval do říšské pokladny. Tím pádem byly veřejné výdaje naplno kryty z přímých daní. Tyto daně ale nebyly dostatečně vysoké a peněžní nedostatky se řešily zvyšování daňových sazeb a k zavádění přírážek.

Pokud se podíváme na přímé daně, jednalo se o následující:

- **daň z vystěhování (vznik 1939),**
- **daň z obratu (upravena 1940)** – zavedena snížená sazba 0,5% u dodávek předmětů ve velkém,
- **daň z požární ochrany (vznik 1942),**
- **daň směnečnou (vznik 1942),**
- **daň z majetku (vznik 1942),**
- **daň ze mzdy (zavedena místo důchodové srážkové daně 1943),**
- **daň korporační a výdělkovou daň korporací (zavedena 1943).**

a daně nepřímé:

- **daň z přepravy kolejovými drahami (vznik 1942).**

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala vývojem daní a daňových reforem v českých zemích. Mým cílem bylo seznámit se s historií a hospodářským vývojem daného časového období, s daněmi, které byly aktuální a s jejich novelami. Po vypracování práce je zřejmé, že daně prošly dlouhým vývojem. Důležitým aspektem ve vývoji daní byla spotřeba a potřeba komodit, jakými jsou například pivo, maso, tuky, umělé oleje, ale také hospodářské a politické změny.

Mnou sledované období bylo dle mého názoru velmi pestré. Od roku 1918, konkrétněji od 28. října, se datuje vznik samostatného Československého státu. Postupně se země vzpamatovávala z války a vznikaly nové zákony a vyhlášky. Byl zde znatelný daňový dualismus, který zapříčinil velké rozdíly mezi zdaněním uvnitř státu.

První větší reforma byla roku 1927, o kterou se zasloužil Karel Engliš, tehdejší ministr financí. Týkala se pouze přímých daní a měla za úkol unifikovat daňovou soustavu.

Po roce 1927 byla daňová soustava v Československu stabilní a byla pouze doplňována a zákony novelizovány. Nicméně zemi zasáhla hospodářská krize. Tato krize plus obavy z války přinesly to, že se zvyšovaly sazby daní a vznikaly k nim různé přírážky.

Druhá světová válka rozvoj daní zastavila a byly přijímány zákony německé říše. Byly zavedené nové daně a některé byly i zrušeny.

Řekla bych, že každý z nás by si udělal daňovou soustavu po svém. Někdo by daně zrušil úplně, jelikož ho obtěžují a mají pocit, že z nich nic nemá. Opak je ale pravdou, protože výsledek placení daní vidáme každým dnem, jen co vytáhneme paty ze svých domovů. Bylo velmi zajímavé sledovat vývoj daňové soustavy mezi válkami a během druhé světové. Dle mého názoru byly daně nastavené vždy, aby sloužily vládnoucí skupině k prosazování jejich zájmů. Můžeme být jenom zvědaví, jaký bude budoucí vývoj daní.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdíl mezi daní, poplatkem a půjčkou	20
Tabulka 2: Třídění daní.....	22
Tabulka 3: Rozdíl mezi daněmi přímými a nepřímými	25
Tabulka 4: Rozdělení přímých daní.....	53
Tabulka 5: Rozdělení daní nepřímých	53
Tabulka 6: Sazby důchodové daně	54
Tabulka 7: Sazby daně třídní	58
Tabulka 8: Sazby mimořádné daně ze zisků.....	63
Tabulka 9: Sazby daně z piva	63
Tabulka 10: Sazby daně z motorových vozidel	67
Tabulka 11: Rozdělení sazeb z přípravků ke kypření těsta	68
Tabulka 12: Sazby daně z limonád, minerálních a sodových vod.....	70
Tabulka 13: Sazby všeobecné daně nápojové.....	71
Tabulka 14: Sazby daně z přepravy kolejovými drahami.....	76

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozdělení nástrojů daňové politiky.....	18
--	----

Seznam použité literatury

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s., ISBN 978-80-7357-574-8.

LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2007. 272 s., ISBN 978-80-7357-320-1.

OCHRANA, František. PAVEL, Jan. VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada publishing a.s., 2010. 261 s., ISBN 978-80-247-3228-2.

RADVAN, Michal. *Zdanění majetku v Evropě*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 385 s., ISBN 978-807179-563-6

SIRŮČEK, Pavel a kolektiv. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vydání. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s., ISBN 978-80-86175-03-4.

STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 207 s., ISBN: 978-80-87109-15-1

ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 272 s., ISBN 80-7179-413-9.

ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s., ISBN 987-80-7400-005-8.

Ostatní zdroje

Vládní nařízení č. 4/1944 Sb., o dani korporační a o výdělkové dani korporací. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=11084&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vládní nařízení č. 31/1942 Sb., o dani z požární ochrany. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=9912&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vládní nařízení č. 105/1943 Sb., o srážce daně důchodové ze mzdy (daň ze mzdy). [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10832&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vládní nařízení č. 282/1942 Sb., o dani z přepravy kolejovými drahami. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10393&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vládní nařízení č. 287/1939 Sb., o dani z vystěhování. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1939/103-1939.pdf>

Vládní nařízení č. 314/1940 Sb., o dani z obratu. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=8898&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vládní nařízení č. 385/1942 Sb., o směnečné dani. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10496&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vládní nařízení č. 410/1942 Sb., o dani z majetku. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=10521&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 1/1923 Sb., o dani z uhlí. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1924/001-1924.pdf>

Zákon č. 1/1931 Sb., jímž se mění daň ze zapalovadel. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1932/001-1932.pdf>

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4f6mjrfuya>

Zákon č. 16/1936 Sb., o mimořádné dani postihující dividendy a úroky z některých cenných papírů pevně zúročitelných. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm3f6mjwfzygmmjnga>

Zákon č. 38/1933 Sb., o dani z elektrických zdrojů. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=5628&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 40/1936 Sb., o spotřební dani z přípravků ke kypření těsta. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/011-1936.pdf>

Zákon č. 41/1936 Sb., o spotřební dani z kyseliny octové. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/011-1936.pdf>

Zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>

Zákon č. 77/1931 Sb., o spotřební dani z minerálních olejů. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/038-1931.pdf>

Zákon č. 77/1935 Sb., o dopravě motorovými vozidly a jich zdanění. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6215&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 85/1921 Sb., o daních z obchodu s cennými papíry. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6obvfzygmmjwfuya>

Zákon č. 116/1927 Sb., o silničním fondu. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/052-1927.pdf>

Zákon č. 123/1932 Sb., o spotřební dani z droždí. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1932/042-1932.pdf>

Zákon č. 168/1930 Sb., o dani z piva. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/080-1930.pdf>

Zákon č. 170/1919 Sb., jímž se upravuje státní daň a přírážková základna u daní reálných [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1069&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 180/1936 Sb., o dani z umělých tuků. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6600&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 242/1921 Sb., o dopravních daních. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6mrugiwtc>

Zákon č. 247/1937 Sb., o příspěvku na obranu státu a o mimořádné dani ze zisků. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

Zákon č. 248/1937 Sb., o dani z limonád, minerálních a sodových vod. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

Zákon č. 249/1937 Sb., jímž se zavádí všeobecná daň nápojová. [online] Dostupné na: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>

Zákon č. 262/1920 Sb., o dani z masa. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1843&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 266/1934 Sb., o branném příspěvku. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6113&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 309/1920 Sb., o dávce z majetku a dávce z přírůstku na majetku. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1890&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 313/1920 Sb., jímž se částečně mění zákon o osobních daních přímých. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyf6mzrgmwta>

Zákon č. 336/1921 Sb., jímž se mění některá ustanovení zákona o osobních daních přímých a stanoví se válečná přírážka k dani z příjmu za léta 1921 až 1923. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=2617&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 337/1921 Sb., o dani z obohacení. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6mztg4wta>

Zákon č. 338/1921 Sb., o dani z vodní síly. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgiyv6mzthawta>

Zákon č. 533/1919 Sb., jímž se zavádí všeobecná daň nápojová. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6njtgmwta>

Zákon č. 643/1919 Sb., jímž se ruší nebo mění některá ustanovení zákona o dani z lihu. [online] Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nruigmxggyjsfuya>

Zákon č. 658/1919 Sb., o všeobecné dani z převodu statků a z pracovních výkonů a o dani přepychové. [online] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1560&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Abstrakt

Samcová, L. Daňové reformy v období 1918 – 1945. Bakalářská práce. Cheb: Fakulta ekonomická ZČU v Chebu, 88 s., 2017

Klíčová slova: daně, daňová soustava, vývoj daní, daňové reformy

Předložená práce je zaměřena na analýzu vývoje daňových reforem na území českých zemí v období let 1918 – 1945.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola je věnována teoretické základně týkající se daní, daňových systémů a reforem. Druhá kapitola pojednává o hospodářském vývoji na území tehdejšího Československa a posléze Protektorátu Čechy a Morava. Třetí kapitola charakterizuje vývoj daňové soustavy ve sledovaném období a je rozdělena do 4 podkapitol pro přehlednost. Podkapitoly jsou vždy věnovány určitému časovému období. První podkapitola pojednává o letech 1918 – 1926, druhá o roku 1927, kdy vyšla v platnost Englišova daňová reforma týkající se přímých daní, třetí o letech 1927 – 1939 a poslední, čtvrtá, se věnuje vlivu druhé světové války na daňové systémy. Čtvrtá kapitola shrnuje a hodnotí daňové reformy prováděné na území českých zemí ve sledovaném rozmezí let 1918 – 1945.

Abstract

Samcová, L. Tax reforms during the period 1918 – 1945. Bachelor thesis. Cheb: The Faculty of Economics University of West Bohemia in Pilsen. 88 p., 2017

Key words: taxes, tax system, development of taxes, tax reforms

The presented work is aimed at analysis of the tax reforms in the Czech countries during the period 1918 – 1945.

The thesis is divided into four chapters. The first one is devoted to the theoretic baseline concerning of taxes, tax systems and tax reforms. The second one describes the economic development on the area of Czechoslovakia and later Protectorate of Bohemia and Moravia. The third chapter characterises the baseline of tax system in the reporting period and it is divided in the four subheads for a better lucidity. The subheads are devoted to the specific period. The first one is about the years 1918 – 1926, the second one about 1927, because in this time came into force tax reform of Karel Engliš, the third one is about the years 1928 – 1938 and the last one, the fourth, is devoted to the impact of the Second World War on the tax systems. The fourth chapter summarizes and evaluates the implementation of the tax reforms in the area the Czech countries during the period 1918 – 1945.